

ABORDĂRI PARTICIPATIVE CU VÂRSTNICI

CONFERINȚA DE DESCHIDERE

PAAR-NET

17 APRILIE, 2024

KRAKOW POLAND

Această publicație se bazează pe activitatea din cadrul Acțiunii COST CA22167, susținută de COST (Cooperarea Europeană în Știință și Tehnologie).

COST (Cooperarea Europeană în Știință și Tehnologie) este o agenție de finanțare pentru rețelele de cercetare și inovare. Acțiunile noastre ajută la conectarea inițiativelor de cercetare din întreaga Europă și le permit oamenilor de știință să își dezvolte ideile prin schimbul de cunoștințe cu colegii lor. Acest lucru le stimulează cercetarea, cariera și inovația.

www.cost.eu

Funded by
the European Union

PAAR-Net este o Acțiune COST finanțată de UE, cunoscută sub denumirea CA22167: Abordări Participative cu Vârstnici. PAAR-Net se concentrează pe redefinirea modalităților de implicare a vârstnicilor în cercetarea științifică, elaborarea de politici și aplicarea practică. PAAR-Net își propune să promoveze inovarea socială incluzivă, valorificând cunoștințele și experiențele vârstnicilor, în special a celor expuși riscului de excluziune socială, pentru a aborda provocările complexe ale societăților îmbătrânite. În calitate de cadru de rețea, PAAR-Net reunește academicieni și inovatori, tineri și vârstnici, atât din Europa extinsă, cât și din alte părți ale lumii.

PAAR-Net pledează pentru abordări participative, care pun accent pe colaborarea între experții prin formare, de obicei academicieni, și experți prin experiență, respectiv adulți în vârstă de 65 de ani și peste. PAAR-Net se străduiește să implice activ vârstnici aflați la marginea societății, inclusiv pe cei care provin din familii de migranți, refugiați și minorități, precum și pe cei cu un statut socio-economic mai scăzut, probleme de sănătate și dificultăți de acces. Metodele participative urmăresc să depășească modelele tradiționale de cercetare, prin implicarea activă a vârstnicilor în toate etapele procesului de cercetare, de la identificarea obiectivelor de cercetare până la diseminarea și valorificarea rezultatelor cercetării.

Nevoia de Schimbare

Există lacune semnificative în modul în care vârstnicii sunt incluși în eforturile de cercetare. Multe inițiative de cercetare tind să limiteze implicarea vârstnicilor în colectarea datelor, ignorând potențialul lor de a contribui la formularea întrebărilor de cercetare și la interpretarea datelor și a rezultatelor. Această omisiune perpetuează stereotipurile legate de vârstă și nu reușește să combată adecvat îmbătrânirea. De asemenea, nu valorifică bogăția de cunoștințe pe care vârstnicii o dețin. În plus, chiar dacă politicile și practicile încearcă să implice vârstnicii în procesele lor, acestea sunt departe de a asigura o implicare semnificativă, în special pentru cei aflați în risc de excluziune socială. Din acest punct de vedere, sunt necesare noi abordări și metodologii. În plus, există decalaje de legătură între cercetare, politici și practică.

De ce este important

Prin promovarea abordărilor participative, PAAR-Net urmărește să creeze societăți mai incluzive, echitabile și sustenabile. Implicarea vârstnicilor în cercetare, dezvoltarea politicilor și a practicilor asigură soluții mai bine adaptate nevoilor, experiențelor și aspirațiilor acestora. Acest lucru nu doar că va conduce la politici mai eficiente, ci promovează și justiția socială și echitatea pentru vârstnici în contexte și jurisdicții diverse.

PAAR-Net reprezintă o inițiativă vizionară, menită să împuternicească vârstnicii, să combată îmbătrânirea și să promoveze schimbări pozitive în societățile îmbătrânite. Prin colaborare și

inovație, PAAR-Net își propune să deschidă drumul către un viitor mai incluziv pentru vârstnici la nivel mondial.

Acest document reunește cercetări selectate prezentate la conferința de deschidere PAAR-Net, desfășurată la Cracovia, în perioada 16.04.2024 – 17.04.2024. Dorim să le mulțumim tuturor participanților și contribuitorilor pentru dedicare și perspectivele lor valoroase.

Sperăm că aceste contribuții oferă perspective utile și stimulează discuții și cercetări suplimentare în domeniul nostru. Rămâneți la curent cu PAAR-Net pentru evenimentele viitoare și oportunitățile de colaborare. Vizitați site-ul nostru: paar-net.eu

CUPRINS:

Charlotte Gruber, Austria	6
Vârstnici excluși social: Voci și experiențe. Jurnale personale și rezultate ca și co-creator	6
Programul de cercetare „Vârstnici excluși social: Voci și experiențe” - SEVEN a aplicat o abordare de știință cu participarea cetățenilor pentru a obține informații despre experiențele vârstnicilor afectați de excluziunea socială. Măsurile introduse de guverne și noile politici și servicii dezvoltate ar trebui să rămână relevante și accesibile diverselor nevoi ale vârstnicilor.....	6
SEVEN a implementat o abordare inovatoare a unui cadru bazat pe vocea participanților pentru a include populațiile marginalizate în procesele de cercetare cu multiple părți interesate.	
SEVEN a avut trei obiective:.....	6
• Surprinderea experiențelor, așteptărilor și nevoilor vârstnicilor excluși social.....	6
• Facilitarea și promovarea modalităților prin care vârstnicii excluși social își pot face vocea auzită, împuternicindu-i astfel pe ei și pe auto-reprezentanții lor	6
• Valorificarea cunoștințelor din partea vârstnicilor excluși social pentru a dezvolta recomandări de politici și cercetări.....	6
Am fost parte a proiectului ca un co-creator vârstnic și intenția mea a fost să aduc în discuție următoarele perspective:	6
• perspectiva mea personală ca persoană care trăiește într-un mic sat, dar provenind dintr-un mediu urban și academic, fără multe legături cu populația satului.....	6
• folosirea unui prieten ca mediator, care conduce un grup de seniori al satului cu mai mult de 250 de membri, pentru a obține o perspectivă asupra opiniilor și viziunilor oamenilor vârstnici care nu au părăsit niciodată mediul lor rural și familial. 6	
Heidi Kaspar, Universitatea de Științe Aplicate din Bern, Elveția	8
Bojana Matejic, Universitatea din Belgrad, Serbia.....	10
Isabelle Tournier Univ Paul Valéry Montpellier 3, Franța	12
Co-crearea cu persoanele care suferă de demență: perspective din proiectul IDoService privind provocări și așteptări	12
Grupul de lucru 2	16
Fifi Kvalsvik & Marianne Storm, Departmentul de Sănătate Publică, Facultatea de Științe ale Sănătății, Universitatea din Stavanger, Norvegia.....	16
Explorarea căilor de la singurătate la incluziune: O privire asupra depresiei, singurătății și fragilității la vârstnicii care trăiesc la domiciliu.....	16
Marion Scheider-Yilmaz, Laboratorul PACTE, Universitatea Grenoble Alpes, Franța.....	18
Incluziunea socială a vârstnicilor la prima vedere. Designul citizen: un proiect de cercetare participativă cu vârstnici	18
Charles Waldegrave, Giang Nguyen, Monica Mercury, Catherine Love, Chris Cunningham, Unitatea de cercetare a politicilor sociale a Centrului pentru Familie, Lower Hutt, Wellington, Noua Zeelandă	20

Abordări participative cu comunitățile indigene pentru îmbunătățirea răspunsurilor politice	20
Grupul de lucru 3	24
Leen Broeckx, LiCalab, Belgia	24
LiCalab (Living and Care Lab) – implicarea durabilă a utilizatorilor prin abordarea de laborator viu.	24
Sonay Caner-Yıldırım, Universitatea Erzincan Binali Yıldırım, Turkiye	26
Responsabilizarea unui vârstnic supraviețuitor al dezastrelor și furnizor de asistență: Un studiu de caz al mentoratului tehnologic din Turcia	26
Cecilia Sik-Lanyi, Rețeaua de Cercetare din Ungaria, Universitatea din Pannonia, Veszprem, Ungaria	29
Laboratorul de cercetare a realităților virtuale și digitale 3D	29
Herrero MT, Reynaldos B, López-Arce N, Gonzalez-Cuello AM, Fernández-Villalba E, Neuroștiințe clinic & Experimentale (NiCE). Institutul de cercetare al îmbătrânirii. Facultatea de Medicină. Universitatea din Murcia. Murcia, Spain	33
Îmbunătățirea calității vieții vârstnicilor printr-o abordare participativă, detectarea precoce și urmărirea problemelor	33
Krzysztof Klincewicz, Centrul de Inovații Responsabile Social, Facultatea de Management, Universitatea din Varșovia, Polonia.....	36
Participarea vârstnicilor la co-crearea produselor - descoperirea nevoilor și abilității conative	36
Arlind Reuter, PhD, Universitatea Lund, Suedia	39
Sustenabilitatea abordărilor participative în cercetarea procesului de îmbătrânire: Cooperativa audio și radio Later Life	39
Alexander Bajwa Kucharski, M.A. Institutul pentru Muncă și Tehnologie, Germania	42
Proiectarea participativă în gerontehtnologie: Principalele constatări și reflecții ale unei revizuirii sistemice a literaturii de specialitate	42
Grupul de lucru 4	46
Sandra Staudacher, PhD, MA, Institutul de Științe ale Îngrijirii, Basel, Elveția Pflegewissenschaft, Basel, Switzerland.....	46
John Andersen, Departamentul pentru Oameni și Tehnologie. Universitatea Roskilde, Danemarca.....	49
Promisiunea cercetării prin acțiune participativă (PAR)	49

Grupul de lucru 1

WG1

Health, Care & Support

Grupul de lucru nr 1 se concentrează pe co-producerea cunoștințelor în cercetare și în practică pe tema abordărilor participative cu vârstnicii care trăiesc în comunități și în alte medii, cu un accent deosebit pe bunăstare, dezvoltarea personală și calitatea vieții. Grupul de lucru își propune să promoveze o perspectivă incluzivă, care evidențiază experiența trăită și punctele forte ale persoanelor implicate în abordări participative, mai degrabă decât condițiile lor de sănătate și posibilele limitări. Tereza Menšíková & Dianne Seddon conduc acest grup și au organizat sesiunea WG1 la Cracovia.

Cei care au prezentat în cadrul acestei sesiuni au fost: Charlotte Gruber, Heidi Kaspar, Bojana Matejic and Isabelle Tournier.

Charlotte Gruber, Austria

Vârstnici excluși social: Voci și experiențe. Jurnale personale și rezultate ca și co-creator

Programul de cercetare „Vârstnici excluși social: Voci și experiențe” - SEVEN a aplicat o abordare de știință cu participarea cetățenilor pentru a obține informații despre experiențele vârstnicilor afectați de excluderea socială. Măsurile introduse de guverne, noile politici, și servicii dezvoltate, ar trebui să rămână relevante și accesibile diverselor nevoi ale vârstnicilor.

SEVEN a implementat o abordare inovatoare a unui cadru bazat pe vocea participanților pentru a include populațiile marginalizate în procesele de cercetare cu mai multe părți interesate.

SEVEN a avut trei obiective:

- Surprinderea experiențelor, așteptărilor și nevoilor vârstnicilor excluși social
- Facilitarea și promovarea modalităților prin care vârstnicii excluși social își pot face vocea auzită, împuternicindu-i astfel pe ei și pe auto-reprezentanții lor
- Valorificarea cunoștințelor din partea vârstnicilor excluși social pentru a dezvolta recomandări de politici și cercetări

Am fost parte a proiectului ca un co-creator vârstnic și intenția mea a fost să aduc în discuție următoarele perspective:

- perspectiva mea personală ca persoană care trăiește într-un mic sat, dar provenind dintr-un mediu urban și academic, fără multe legături cu populația satului.
- folosirea unui prieten ca mediator, care conduce un grup de seniori al satului cu mai mult de 250 de membri, pentru a obține o perspectivă asupra opiniilor și viziunilor oamenilor vârstnici care nu au părăsit niciodată mediul lor rural și familial.

Întrebările mele pentru cercetare au fost:

- Ce fel de comunicare doresc oamenii vârstnici din mediul rural din Austria?
- Unde pot ei să se întâlnească?
- De ce este nevoie pentru a le îmbunătăți viața socială?
- Ce lipsește?
- Care sunt diferențele între mediul urban și rural?

Abordarea mea pentru a răspunde la aceste întrebări a fost realizarea de interviuri, să organizez o discuție de grup și să scriu o autoetnografie. Interviurile au fost organizate împreună cu prietena mea, ca mediator, și am realizat următoarele interviuri:

- cu un cuplu (femeia are restricții severe de sănătate)

- cu o femeie aproape oarbă care trăiește singură
- cu o femeie care s-a mutat recent de la Viena în orașul natal, într-o unitate de locuințe asistate

Împreună cu prietena mea, am organizat și o discuție de grup cu șase femei cu vârste între 70 și 82 de ani – bărbații au găsit multe scuze pentru a nu participa.

Principalele constatări în urma discuției de grup:

- mare satisfacție cu privire la viața în mediul rural (influențată de lockdown-urile din timpul pandemiei Covid-19)
- digitalizarea în expansiune exclude persoanele vârstnice, acestea depinzând de membrii tineri ai familiei
- transportul public deficitar le face și mai dependente de membrii familiei
- magazinele, băncile, hanurile se închid în sate
- importanța evenimentelor organizate
- necesitatea unui loc de întâlnire fără consumație obligatorie
- importanța unui președinte motivat și complet implicat, cum este prietena mea

În diverse discuții cu prietena mea, mi-am dat seama cât de importantă este rolul ei ca motivator și manager al evenimentelor de grup – principala ei plângere era că oamenii vârstnici sunt foarte dispuși să participe la orice organizează ea, dar sunt foarte puțini cei care vor să își asume responsabilitatea pentru activitățile proprii. Motivația vârstnicilor să inițieze activități este foarte dificilă, dar aceștia apreciază foarte mult ofertele de evenimente comune.

A face parte din programul SEVEN ca co-creator vârstnic a fost un real câștig personal pentru mine:

- Interviurile mi-au oferit o perspectivă asupra gândirii și atitudinilor oamenilor din sat – m-au făcut mai recunoscătoare pentru oportunitățile pe care le-am avut în viața mea
- Am înțeles mai bine atitudinile diferite ale bărbaților și femeilor vârstnice din jurul meu
- Scrierea unei autoetnografii despre ce înseamnă pentru mine să împlinesc 70 de ani
- Am învățat să apreciez munca prietenei mele, am realizat cât de importantă este implicarea ei voluntară în organizarea de evenimente pentru vârstnici

Fiind parte din grupul de co-creatori, am învățat cât de importante au fost instrucțiunile profesionale ale echipei de proiect și ce însemna pentru noi toți să facem parte din acest grup – mai ales pentru cei deja aflați în îngrijire instituționalizată, care au simțit o apreciere personală și s-au simțit onorați că contribuțiile lor au fost recunoscute.

Recomand cu căldură participarea în programe de acest tip ca co-creator vârstnic; îmbogățește experiențele personale și dă un sens mai profund vieții după pensionare.

Heidi Kaspar, Universitatea de Științe Aplicate din Bern, Elveția

Explorarea potențialului comunităților de îngrijire cu vârstnici. Cinci învățăminte.

Această contribuție prezintă cinci învățăminte dintr-un proiect de cercetare participativă bazat pe comunitate pentru îmbunătățirea îngrijirii la domiciliu a vârstnicilor. Enunțul problemei: În domeniul îngrijirii, serviciile ambulatorii din Elveția sunt adesea incapabile să ofere îngrijire pe termen lung la domiciliu. Gospodăriile trebuie să organizeze și să plătească pentru serviciile de îngrijire private, deși au asigurare de sănătate. Acest lucru se datorează faptului că, spre deosebire de îngrijirea medicală, activitatea de îngrijire este puțin acoperită. Această lacună este adesea completată de femei printr-o muncă subplătită sau neremunerată. Proiectul „CareComLabs” investighează în ce măsură comunitățile de îngrijire pot contribui la îmbunătățirea îngrijirii pe termen lung la domiciliu. Comunitățile de îngrijire pun această activitate în centrul societății și o transformă într-o sarcină comună pentru profesioniști, autorități și societatea civilă [1].

Designul cercetării: Împreună cu organizațiile locale Spitex și alți actori din comunitatea politică, populația civilă și ONG-uri, ne-am propus să construim comunități de îngrijire în trei locații din regiunile Berna și Zurich, Elveția.

Aceste comunități desfășoară trei etape:

1. Explorează și documentează nevoile de sprijin local și serviciile existente;
2. Dezvoltă și implementează inițiative și activități;
3. Le evaluează și le îmbunătățesc.

Combinăm abordări inovative din domeniile îngrijirii sănătății și dezvoltării tehnologiei: Comunități de îngrijire [2] și Laboratoare ale vieții [3]. În abordarea noastră participativă consecventă, suntem ghidați de abordarea de Cercetare Participativă Bazată pe Comunitate (CBPR) [4].

Cele două rezultate ale proiectului:

- a) o evaluare inițială a potențialului comunităților de îngrijire pentru a îmbunătăți în mod durabil îngrijirea pe termen lung la domiciliu și
- b) perspective asupra procesului de inițiere, dezvoltare și stabilire a comunităților de îngrijire, atât teoretice, cât și practice.

Cu un accent pe cel din urmă, pregătim cunoștințe fundamentale, precum și constatări, și sfaturi practice, din acest proiect și din altele, sub forma unei colecții de materiale. Acestea sunt destinate să sprijine alte părți interesate (comunități, indivizi, asociații) în construirea comunităților de îngrijire. Pe parcursul proiectului, cele trei comunități de îngrijire planificate inițial au devenit deja cinci, astfel că există interes pentru acest proiect. Această descriere a

proiectului a fost publicată în limba germană și franceză (Kaspar et al. 2021), vă rugăm să vizitați jurnalul „Primary and Hospital Care” pentru referințele menționate.

Cinci lecții învățate despre cercetarea participativă cu comunități încă neformate:

- Găsirea de colaboratori și crearea comunităților necesită ca cercetătorii să investească timp, să fie prezenți, să insiste și să aibă răbdare. Trebuie să demonstrezi că ești serios cu privire la acest proiect și contribuția lor semnificativă.
- Dacă ești serios în ceea ce privește participarea, procedura planificată ar putea să se desfășoare destul de diferit. Evoluția celor patru comunități de îngrijire pe care le-am inițiat în patru municipalități este o mărturie a „puterii locale”. Am aplicat aceeași procedură în trei etape, dar inițiativele s-au dezvoltat diferit în ceea ce privește ritmul, forma și rezultatul fiecărei etape.
- În cazul în care planul proiectului și finanțatorul vă permit să vă abateți de la planurile și obiectivele de cercetare planificate inițial, această deschidere are un mare potențial de a crea un sentiment de proprietate în rândul partenerilor de proiect. Aceasta implică, de asemenea, riscul de a fi respins, iar partenerii locali „să își însușească proiectul” și să continue fără implicarea cadrelor universitare.
- Este nevoie de mult mai mult timp pentru a fi incluziv și pentru a implica persoanele care, până în prezent, sunt foarte puțin sau deloc auzite. În 3 ani și jumătate, am reușit doar ocazional, dar nu sistematic. De asemenea, a devenit clar că includerea persoanelor marginalizate nu era un obiectiv comun împărtășit. Diversitatea și punctele comune sunt caracteristici ale comunităților de îngrijire; aceasta din urmă este o caracteristică paradoxală mai ușor de realizat.
- Oamenii se alătură cercetării participative deoarece există ceva care le captează atenția, le ridică speranțele, așteptările sau interesul. Chiar și subiectul în discuție poate să fie atrăgător, sau cercetarea în sine. Știința poate funcționa ca un subiect de care unește persoane din perspective diferite.

Pentru mai multe informații despre proiect și membrii săi, vă rugăm să vizitați site-ul web: Sorgendegemeinschaft.net

Referință: Kaspar, Heidi, Katharina Pelzelmayer, Anita Schürch, Fabian Bumer, Tanja Ertl, Shkumbin Gashi, Claudia Müller, Timur Sereflioglu, și Karin Von Holten. „Können sorgende Gemeinschaften die häusliche Langzeitversorgung verbessern?” *Primary and Hospital Care: Allgemeine Innere Medizin* 21(6): 188–90. <https://doi.org/10.4414/phc-d.2021.10401>.

Bojana Matejic, Universitatea din Belgrad, Serbia

Explorarea abuzului asupra vârstnicilor: Experiențe din cercetarea participativă în Serbia

Obiectivul principal de cercetare: Îmbătrânirea populației la nivel mondial a contribuit la o creștere îngrijorătoare a abuzurilor asupra persoanelor vârstnice. Femeile vârstnice, în special, se confruntă cu un risc mai mare de abuz, însă această problemă de sănătate publică este adesea ignorată și invizibilă în multe societăți. Conform celor mai recente date disponibile, în Serbia, 16 % dintre femeile cu vârste cuprinse între 65 și 74 de ani s-au confruntat cu o formă de violență după împlinirea vârstei de 65 de ani. Acest studiu și-a propus să evalueze normele sociale și atitudinile culturale față de persoanele vârstnice, să exploreze varietatea de atitudini și comportamente care sunt tolerate în societate, dar care reprezintă violență și abuz, să exploreze caracteristicile și impactul violenței împotriva femeilor vârstnice, împreună cu gradul în care diverse instituții răspund la această problemă și modul în care sistemele societale complexe răspund nevoilor lor. Acest rezumat își propune să ofere o perspectivă asupra metodei utilizate, în special asupra abordării de cercetare participativă.

Metodologie: Proiectul „Împuternicirea femeilor vârstnice: Prevenirea violenței prin schimbarea normelor sociale în Serbia (EmPreV)”, susținut de Uniunea Europeană și Agenția Austriacă pentru Dezvoltare, a inclus atât faze de cercetare calitativă, cât și cantitativă. Abordarea de cercetare participativă a fost aplicată în timpul fazei calitative a studiului. Implicarea voluntarilor mai în vârstă din rețeaua Crucii Roșii în cercetare a oferit experiență personală și perspective asupra problemelor legate de abuzul asupra persoanelor vârstnice în cadrul comunității. Aceștia au fost implicați în timpul planificării grupurilor țintă, al recrutării participanților, al conectării cu comunitățile de romi, al dezvoltării ghidului structurat pentru discuțiile grupurilor țintă și a studiului de caz pentru inițierea discuției, precum și în timpul discuțiilor și al analizei grupurilor țintă. Cercetarea noastră a inclus 157 de respondenți care au participat la 17 focus grupuri în patru regiuni din Serbia, din patru orașe și două sate. Grupurile de discuții au inclus femei din trei categorii de vârstă.

Rezultate: Abordarea participativă a oferit cadrului de cercetare bine conceput o calitate suplimentară. Asistența partenerilor neacademici în toate etapele practice ale desfășurării cercetării noastre este incontestabilă, de la fazele de planificare până la recrutarea participanților și organizarea discuțiilor de grup. Inițierea discuțiilor pe teme sensibile precum abuzul asupra persoanelor vârstnice poate fi o provocare; prin urmare, un studiu de caz din viața reală, pregătit în interacțiunea cu voluntarii noștri și prezentat la începutul focus grupului, a facilitat implicarea și dialogul deschis cu participanții. Această abordare a încurajat dialogul deschis și empatia, oferind o perspectivă mai cuprinzătoare asupra problemei complexe reprezentate de abuzul asupra persoanelor vârstnice. Împărtășirea unor experiențe

reale a adăugat autenticitate cercetării noastre, asigurându-se că discuția reflectă realitățile cu care se confruntă vârstnicii. O poveste din viața reală a captat atenția participanților, favorizând discuții mai atractive și mai interactive în cadrul focus grupurilor, benefice pentru toate părțile implicate, furnizând informații cu privire la un subiect de studiu pentru cercetători și oferind participanților informații care pot fi puse în practică și care îi responsabilizează.

În plus, prin participarea la cercetarea noastră, partenerii noștri din afara mediului academic au contribuit cu idei și inițiative pentru a stabili mecanisme de sprijin în comunitățile locale, inclusiv inițiative precum liniile telefonice SOS și înființarea de cluburi și centre de zi pentru persoanele vârstnice. Aceștia au sugerat utilizarea unui conținut media și a unor sisteme educaționale responsabile din punct de vedere social pentru a promova valori familiale pozitive, pentru a încuraja relațiile între vecini, pentru a sensibiliza cu privire la solidaritatea între generații și pentru a aborda problema abuzurilor asupra persoanelor vârstnice. De asemenea, voluntarii noștri au încurajat participarea activă a femeilor vârstnice în comunitatea locală prin implicarea în asociații, organizații, voluntariat și alte forme de implicare.

Concluzii: În eforturile viitoare de a aborda abuzul împotriva persoanelor vârstnice, este esențial să se educe femeile vârstnice cu privire la diferitele forme de violență și factorii de risc, să se ofere sprijin psihosocial, să se asigure că profesioniștii primesc formare continuă cu privire la natura specifică a abuzului împotriva femeilor vârstnice și să se îmbunătățească coordonarea între părțile interesate locale relevante pentru a consolida răspunsurile sistemului. Politicile bazate pe dovezi sunt esențiale, iar participarea voluntarilor din comunitate ca parteneri de cercetare din afara mediului academic este o practică care poate sprijini și îmbunătăți aceste intenții.

Bibliografie:

1. Todorovic N, Vraceutic M, Babovic M, Stepanov B, Matejic B, Djikanovic B. On No Man's Land – Gender-based violence against older women (65+) in the Republic of Serbia. Belgrade, Red Cross of Serbia, 2021. Available at: redcross.org.rs/media/7139/na-nicijoj-zemlji-web-low-res.pdf
2. Todorovic N, Vraceutic M, Djikanovic B, Matejic B. Frequency and forms of elder abuse in Serbia. *Temida* 2020, 23 (2) 203-227.
3. Cailin Crockett, Bonnie Brandl & Firoza Chic Dabby. Survivors in the margins: the invisibility of violence against older women. *Journal of Elder Abuse & Neglect* 2015. 27(4-5): 291-302.
4. WHO. Abuse of older people. Available at: <http://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/abuse-of-older-people>

5. UN-Division for Social Policy and Development Department of Economic and Social Affairs. Neglect, Abuse and Violence Against Older Women. Available at: <https://www.un.org/esa/socdev/documents/ageing/neglect-abuse-violence-older-women.pdf>
6. Urbaniak A, Wanka A. Participatory Approaches in Ageing Research-An Overview. In: Urbaniak A, Wanka A (Eds.). Routledge International Handbook of Participatory Approaches in Ageing Research (pp.1–14). London, Routledge 2023.
7. Messelis E, Vanoutrive D. Elderly Abuse: the importance of a scientific and a participatory approach. *International Journal of Integrated Care* 2023, 23(S1):143.
8. Chang ES, Dong X. (2017). Role of the Community and Community-Based Participatory Research in Elder Abuse. 10.1007/978-3-319-47504-2_26. In: Dong, X. *Elder Abuse: Research, Practice and Policy* 2017. 10.1007/978-3-319-47504-2.

Isabelle Tournier Univ Paul Valéry Montpellier 3, Franța

Co-crearea cu persoanele care suferă de demență: perspective din proiectul IDoService privind provocări și așteptări

Această prezentare a urmărit abordarea potențialelor bariere din calea cercetării participative pentru persoanele care suferă de demență, împărtășind informații din proiectul IDoService finanțat din fonduri europene (2020-2022). Scopul proiectului IDoService a fost dezvoltarea unui serviciu ușor de utilizat pentru persoanele care suferă de demență ușoară până la moderată (PLWD) pentru a se înțelege și a contribui la societate. Ideea a fost ca serviciul să permită persoanelor să planifice, să se conecteze și să participe la oportunități adaptate. Scopul său a fost de a reduce ideea conform căreia persoanele care trăiesc cu demență ușoară până la moderată raportează că pierd oportunități de a se implica activ în activități semnificative pentru ei (de exemplu, activități fizice, sociale sau culturale) și acest lucru le afectează bunăstarea și participarea socială (Ziebuhr et al., 2023). Echipa de cercetare a urmat o abordare de proiectare a serviciilor care corespunde unei abordări holistice, co-creative pentru a îmbunătăți calitatea serviciilor furnizate (Stickdorn & Schneider, 2011). Proiectul s-a bazat pe co-proiectare pentru a implica părțile interesate relevante (persoane care suferă de demență, partenerii lor care îi îngrijesc, precum și personalul din organizațiile care se ocupă cu persoanele vârstnice din Greater Manchester, Regatul Unit). Proiectul a fost organizat în trei etape succesive implicând o varietate de părți interesate relevante, și anume persoane care suferă de demență ușoară, partenerii lor care îi îngrijesc, personal de la furnizorii de servicii, cercetători și designeri.

Prima etapă (etapa 1) a constat în interviuri și focus grupuri pentru a afla mai multe despre preferințele, barierele și factorii care facilitează participarea la activități semnificative în timpul suferinței de demență.

A doua etapă (etapa 2) a constat în ateliere de co-proiectare pentru a lucra împreună cu părțile interesate la proiectarea unor instrumente potențiale legate de nevoile apărute în etapa 1. Pe baza contribuțiilor de la ateliere, echipa de cercetare a conceput setul de instrumente I Can Do Pathway ca nou serviciu și rezultat al proiectului IDoService. Prototipul de co-proiectare a fost rafinat și testat în ultima etapă (etapa 3) și poate fi găsit online gratuit pe site-ul www.idoservice.org

În ceea ce privește barierele și factorii care facilitează implicarea experților, experiența din timpul acestei cercetări (de exemplu, persoanele care suferă de demență și îngrijitorii acestora) a fost legată de situația pandemiei Covid-19, care a început cu doar câteva luni înainte de demararea proiectului și a dus la unele modificări ale proiectului planificat inițial. Principala modificare este trecerea de la interviuri și focus grupuri cu prezență fizică în mare parte la cele online. Inițial, am planificat grupuri de discuții și interviuri în persoană cu persoane care suferă de demență, cu partenerul lor care le îngrijește și cu personalul implicat. Din cauza unei carantine naționale și a interzicerii întâlnirilor în persoană pentru aproximativ primele 10 luni ale proiectului, am organizat toate focus grupurile și majoritatea interviurilor în mediul online (Microsoft Teams).

Doar patru interviuri au fost realizate în persoană, numai cu persoane care suferă de demență. Întrucât am estimat că formatul online pentru grupurile de discuții nu ar fi potrivit sau confortabil pentru persoanele care suferă de demență, am decis să nu organizăm în cele din urmă grupuri de discuții cu acestea. Carantina națională și furnizarea limitată de servicii au făcut, de asemenea, ca recrutarea experților cu experiență să fie destul de dificilă, ceea ce ne-a determinat să ne reducem așteptările cu privire la numărul de participanți. Din fericire, am reușit să recrutăm un număr suficient de persoane care suferă de demență cu sprijinul unui furnizor local de servicii, Age UK Salford, care era interesat de rezultatele potențiale ale proiectului și avea experiență în cercetarea participativă.

Dincolo de limitările datorate contextului Covid-19, au fost necesare alte modificări ale materialului de cercetare pentru a-l face accesibil persoanelor care suferă de demență, care ar putea avea alte deficiențe în afară de cele cognitive. Acest lucru a inclus activitățile de cercetare în sine, dar și formularele de etică, pliantele de recrutare și documentele de predare. O provocare semnificativă a fost aceea de a face documentele suficient de informative, dar totuși ușor de înțeles, în special pentru persoanele care nu au mai participat niciodată la activități de cercetare. Pe lângă utilizarea unui limbaj simplu și a unor propoziții scurte, s-a făcut un efort pentru a utiliza fonturi suficient de mari, sans-serif, folosind culori atractive și contraste suficiente între diferitele părți ale documentului. Deoarece mobilitatea poate fi o problemă pentru vârstnici, în special pentru cei care suferă de demență și care adesea nu mai pot conduce sau folosi transportul public, am oferit transportul de către un partener de

cercetare sau am acoperit costurile de taxi pentru a ne asigura că aceștia pot participa în condiții bune la locul de desfășurare a cercetării. De asemenea, participanții au fost încurajați să vină însoțiți de o rudă, dacă acest lucru îi face să se simtă mai încrezători și în largul lor.

Atunci când este posibil, se recomandă desfășurarea activităților de cercetare într-un loc familiar experților cu experiență, pentru a spori confortul și încrederea acestora. De exemplu, atelierile de co-proiectare IDoService cu persoane care suferă de demență au fost organizate prin intermediul Age UK Salford și au avut loc în timpul cafenelelor lor bilunare de demență, iar participanții la acest studiu erau participanți obișnuiți la cafeneaua de demență. Mediul social familiar a oferit un context favorabil pentru participarea la activitățile de co-proiectare și exprimarea opiniilor lor. Grupul participase deja anterior la proiecte de cercetare și era conștient de procesul de consimțământ. Toți participanții au fost informați înainte de eveniment pentru a decide dacă doresc să participe sau nu. Formularele de informare și de consimțământ au fost furnizate cu o săptămână înainte pentru a le oferi suficient timp pentru a le citi, iar consimțământul a fost (re)confirmat în ziua evenimentului. A fost organizat un prânz înainte de atelier pentru a permite participanților și facilitatorilor să se cunoască informal înainte de începerea atelierului. În cele din urmă, un aspect foarte important subliniat de grupurile cu care am lucrat a fost necesitatea de a asigura continuitatea comunicării și de a informa participanții co-proiectanți cu privire la rezultate și la evoluțiile ulterioare, pentru a se asigura că aceștia simt că contribuția lor este apreciată.

În concluzie, a face participarea la cercetare plăcută și semnificativă pentru participanți are un impact benefic asupra calității imediate a datelor colectate, asupra bunăstării participanților și asupra dorinței de a participa în viitor (Rodgers 2018; Zeilig et al. 2019).

Bibliografie

Niedderer, K., Tournier, I., Orton, L., & Threlfall, S. (2023). I Can Do: Co-Designing a Service with and for People with Dementia to Engage with Volunteering. *Social Sciences*, 12, 364. <http://dx.doi.org/10.3390/socsci12060364>

Rodgers, P (2018). Co-designing with people living with dementia. *CoDesign*, 14, 188–202

Stickdorn, M., & Schneider, J. (2011). *This is service design thinking: basics, tools, cases*. Wiley

Tournier, I., Orton, L., Dening, T., Ahmed, A., Holthoff-Detto, V., & Niedderer, K. (2023). An Investigation of the Wishes, Needs, Opportunities and Challenges of Accessing Meaningful Activities for People Living with Mild to Moderate Dementia. *International journal of environmental research and public health*, 20, 5358. <https://doi.org/10.3390/ijerph20075358>

Zeilig, H., Tischler, V., van der Byl Williams, M., West, J., & Strohmaier, S. (2019). Co-creativity, well-being and agency: A case study analysis of a co-creative arts group for people with dementia. *Journal of aging studies*, 49, 16–24. <https://doi.org/10.1016/j.jaging.2019.03.002>

Ziebuhr, B., Zanasi, M., Bueno Aguado, Y., Losada Durán, R., Dening, T., Tournier, I., Niedderer, K., et al. (2023). Living Well with Dementia: Feeling Empowered through Interaction with Their Social Environment. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(12), 6080. <http://dx.doi.org/10.3390/ijerph20126080>

Grupul de lucru 2

WG 2

Community and Place

Grupul de lucru 2 este dedicat creării de comunități incluzive în care vârstnicii din diverse medii se simt apreciați și susținuți. WG2 se concentrează în special pe includerea migrantilor vârstnici, a refugiaților, a populațiilor indigene și a celor care se confruntă cu bariere în accesul la servicii și infrastructură, cum ar fi asistența medicală și transportul. Prin promovarea incluziunii și a diversității, WG2 contribuie la crearea unei societăți în care fiecare, indiferent de mediul din care provine, simte un sentiment de apartenență și susținere.

Marion Scheider-Yilmaz & Charles Waldegrave Seddon conduc acest grup și au organizat sesiunea WG2 la Cracovia .

Cei care au prezentat în cadrul acestei sesiuni au fost: Anne Ramos și Ute Karl, Fifi Kvalsvik și Marianne Storm, Mário Rui André, Marion Scheider-Yilmaz și Charles Waldegrave.

Fifi Kvalsvik & Marianne Storm, Departamentul de Sănătate Publică, Facultatea de Științe ale Sănătății, Universitatea din Stavanger, Norvegia

Explorarea căilor de la singurătate la incluziune: O privire asupra depresiei, singurătății și fragilității la vârstnicii care trăiesc la domiciliu

Context: Înțelegerea depresiei, a singurătății și a fragilității este esențială pentru identificarea măsurilor de susținere care promovează o mai mare incluziune socială și îmbunătățesc calitatea vieții vârstnicilor. Acești factori afectează capacitatea unei persoane de a participa pe deplin în societate. Depresia și singurătatea duc adesea la retragere socială și izolare, în timp ce fragilitatea poate limita abilitățile fizice și reduce și mai mult implicarea socială.

Obiectiv: Evaluarea schimbărilor nivelurilor de fragilitate în rândul vârstnicilor care locuiesc la domiciliu pe parcursul a 5 luni și examinarea schimbărilor funcționale în depresie și singurătate de la o bază de referință înainte de studiu (t1) la o perioadă post-studiu (t2) și modul în care acestea se raportează la fragilitate. La momentul inițial, profesioniștii din domeniul sănătății evaluează participanții pentru a determina cele mai adecvate tipuri de

suport. Aceasta poate include participarea la centre de activitate pentru vârstnici, clase de exerciții în grup, cluburi de mers pe jos, cluburi de tricotate și mese sociale.

Întrebări de cercetare:

- Există schimbări identificabile în ceea ce privește depresia care pot fi observate de la t1 la t2 și cum se raportează aceste schimbări la fragilitate?
- Există schimbări identificabile în ceea ce privește singurătatea care pot fi observate de la t1 la t2 și cum se raportează aceste schimbări la fragilitate?

Metodologie: Acest studiu pre-post, înregistrat pe ClinicalTrials.gov (NCT05837728), implică echipe interprofesionale de asistente medicale, fizioterapeuți și terapeuți ocupaționali care efectuează evaluări ale necesităților medicale. Aceste evaluări au fost efectuate la momentul inițial și din nou după cinci luni. Eșantionul este format din 40 de vârstnici de 75 de ani sau mai mult, care locuiesc la domiciliu și care au solicitat servicii municipale de sănătate și îngrijire în Norvegia. Analiza datelor constă în statistici descriptive, teste simple și prezentarea graficelor și a coeficienților de corelație.

Prezentare generală a constatărilor preliminare:

Depresie și fragilitate:

- Linia de bază (t1): a identificat 13 participanți care suferă de depresie, 5 foarte deprimați și 8 deprimați.
- Cinci luni mai târziu (t2): în rândul acestor 13, ameliorată (7), neschimbată (5), înrăutățită (1) și cazuri noi (6).
- Nivelurile de fragilitate în rândul celor care suferă de depresie care a fost ameliorată: îmbunătățită (2), înrăutățită (3) și neschimbată (2). Participanții rămași au menținut niveluri stabile de fragilitate pe parcursul perioadei de studiu.

Singurătate și fragilitate:

- Linia de bază (t1): 2 participanți au fost identificați ca fiind foarte singuri, iar 6 au fost la limita singurătății. Notă: „la limita singurătății” se referă la scorurile de la scorul limită dintre „singur” și „nu singur”.
- Cinci luni mai târziu (t2): nivelul de singurătate s-a îmbunătățit la toți cei 8 participanți, dar a existat 1 caz nou.
- Nivelurile de fragilitate în rândul acestor participanți: înrăutățit (3), neschimbat (5) și îmbunătățit (1).

Perspective cheie:

- Depresie și singurătate: au existat îmbunătățiri notabile în ambele domenii, subliniind beneficiile activităților sociale incluzive bazate pe comunitate și ale serviciilor de sprijin.
- Fragilitate: Rezultatele mixte, în ceea ce privește nivelurile de fragilitate, sugerează o interacțiune complexă între sănătatea mintală și bunăstarea fizică.
- Apariția unor noi cazuri de depresie și singurătate evidențiază nevoia continuă de sprijin cuprinzător și permanent.

Reflecție: Cercetarea noastră a oferit o perspectivă asupra provocărilor cu care se confruntă vârstnicii atunci când se implică în comunitățile lor. Aceste provocări pun în lumină factorii care împiedică capacitatea vârstnicilor de a se conecta cu ceilalți, subliniind necesitatea unor cercetări suplimentare și a unor soluții specifice. Susținem punerea în aplicare a planurilor de îngrijire personalizate, care sunt adaptabile și concepute special pentru a răspunde nevoilor individuale, asigurându-ne că toți vârstnicii pot beneficia pe deplin de inițiativele care vizează îmbunătățirea incluziunii lor în societate. Deși organizarea de activități sociale este în sine valoroasă, asigurarea accesului la servicii medicale complete este la fel de importantă. Împreună, aceste eforturi contribuie la crearea unui mediu mai favorabil incluziunii și sprijinului pentru membrii vârstnici ai comunității noastre.

Marion Scheider-Yilmaz, Laboratorul PACTE, Universitatea Grenoble Alpes, Franța

Incluziunea socială a vârstnicilor la prima vedere. Designul citizen: un proiect de cercetare participativă cu vârstnici

Context: O gamă largă de abordări participative și proiecte de cercetare care implică vârstnicii sunt în curs de dezvoltare în Franța și în alte părți. Deși includerea persoanelor vârstnice în cercetarea și proiectele care le privesc direct a devenit un obiectiv comun, adesea nu se acordă suficientă atenție implicării unor grupuri și profiluri diverse. În consecință, abordările participative tind să implice grupuri foarte omogene, perpetuând astfel invizibilitatea altora (de exemplu, migranți vârstnici, femei vârstnice, vârstnici cu handicap).

Obiectiv: Acest proiect de cercetare își propune să dezvolte o metodă participativă care să implice o varietate de profiluri de vârstnici în procesele decizionale locale. Inițial, prototipul metodei este testat într-o locație experimentală (T1), iar apoi va fi testat în continuare în alte opt locații din Franța de către un grup de cercetători (T2). În cele din urmă, metoda va fi evaluată de cercetătorii implicați utilizând un cadru comun de evaluare și va fi transpusă într-un set de instrumente.

Întrebări de cercetare:

- Rezultatele procesului participativ diferă în funcție de grupurile de persoane vârstnice implicate?

- Modelarea unei metode care vizează cele mai excluse grupuri de persoane vârstnice conduce la o mai mare incluziune în cercetarea participativă și, în cele din urmă, în procesul decizional?

Metodologie: Proiectul de cercetare implică dezvoltarea și testarea unei metode participative în cadrul căreia participanții proiectează și prezintă soluții concrete actorilor locali cheie și factorilor de decizie. Sunt constituite două grupuri: unul cu vârstnici foarte implicați în activități sociale și civice, iar celălalt cu vârstnici care sunt de obicei mai puțin sau deloc implicați în astfel de activități. Abordarea utilizează un set de instrumente incluzive pentru a ajuta grupurile să obțină un diagnostic local și să dezvolte soluții la problemele identificate. Metoda a fost apoi detaliată într-un set de instrumente și reprodusă de diferite echipe de cercetare din întreaga Franță.

Prezentare generală a rezultatelor preliminare:

- Participarea diversă conduce la rezultate variate: Testarea preliminară a metodei participative indică faptul că rezultatele procesului participativ variază semnificativ în funcție de diversitatea grupurilor de vârstnici implicați. Grupuri cu diferite pregătiri și diferite niveluri de implicare în activități sociale și civice oferă perspective și soluții distincte, subliniind importanța incluziunii în cercetarea participativă.
- Incluziune sporită prin metode specifice: Metoda concepută pentru a include cele mai excluse grupuri de vârstnici - cum ar fi migranții vârstnici, femeile vârstnice și vârstnicii cu handicap - demonstrează un nivel mai mare de incluziune atât în procesul de cercetare, cât și în rezultatele procesului decizional. Această abordare direcționată aduce în mod eficient vocile marginalizate în procesele decizionale locale.
- Utilizarea eficientă a instrumentelor și a sfaturilor incluzive: Instrumentele incluzive utilizate în cadrul metodei participative s-au dovedit eficiente pentru a permite vârstnicilor să obțină diagnostice locale și să dezvolte soluții concrete. Aceste instrumente facilitează implicarea și garantează că toți participanții, indiferent de nivelul lor anterior de implicare civică, pot contribui semnificativ la proiect.
- Scalabilitatea și replicabilitatea metodei: Reproducerea cu succes a metodei participative în mai multe locații din Franța sugerează că metoda este scalabilă și poate fi adaptată la diferite contexte. Cadrul comun de evaluare și setul de instrumente dezvoltate prin această cercetare oferă o abordare standardizată care poate fi utilizată de diverse echipe de cercetare, asigurând o analiză încrucișată consecventă a rezultatelor locale.

Reflecția: Rezultatele acestui proiect de cercetare subliniază importanța critică a diversității și a incluziunii în abordările participative care implică vârstnicii. Prin încercarea activă de a include o varietate de profiluri de vârstnici, în special pe cei care sunt adesea marginalizați, proiectul nu numai că îmbogățește procesul decizional cu perspective diverse, dar asigură, de

asemenea, amplificarea vocilor celor care de obicei nu sunt auziți. Succesul instrumentelor și metodelor incluzive în ceea ce privește implicarea participanților cu diferite pregătiri și diferite niveluri de implicare civică evidențiază potențialul acestor abordări de a fi adaptate și extinse în diferite contexte.

Bibliografie:

Vial, S., (2017), *Le design*, Presses Universitaires de France, <https://doi.org/10.3917/puf.vial.2017.01>

Viriot Durandal, J.P., Moulaert, T., Scheider-Yilmaz, M., (eds.), (2024), *Ageing in communities and territories*, *Retraite et Société*, Special English issue n°1, CNAV, <https://doi.org/10.3917/rs1.hs1.0010>

Scheider-Yilmaz, M., Viriot Durandal, J-P., Fougeyrollas, P., (eds.), (2023), *Citoyenneté et droits humains : réflexions croisées entre le handicap et le vieillissement [Citizenship and Human Rights: Cross Perspectives on Disability and Ageing]*, *Aequitas - Journal of human development, disability, and social change*, n°29, 140 p.

<https://www.erudit.org/fr/revues/aequitas/2023-v29-n2-aequitas08962/>

Schneider-Yilmaz, M., (2022), *Citoyenneté engagée et autonomie : le cas de la participation des personnes handicapées et des personnes âgées dans les Conseils Départementaux de la Citoyenneté et de l'Autonomie [Active citizenship and autonomy: the participation of people with disabilities and older adults in the Conseils Départementaux de la Citoyenneté et de l'Autonomie]*, PhD thesis dissertation, University of Lorraine, 392 <https://www.theses.fr/2022LORR0223>

Charles Waldegrave, Giang Nguyen, Monica Mercury, Catherine Love, Chris Cunningham, Unitatea de cercetare a politicilor sociale a Centrului pentru Familie, Lower Hutt, Wellington, Noua Zeelandă

Abordări participative cu comunitățile indigene pentru îmbunătățirea răspunsurilor politice

Obiectiv

Această cercetare își propune să furnizeze informații calitative și cantitative co-create privind bunăstarea și participarea kaumātua (bătrânii Māori indigeni din Noua Zeelandă) pentru dezvoltarea de politici adecvate din punct de vedere cultural, planificarea mediului și serviciile care răspund din punct de vedere cultural. Scopul specific al prezentării a fost de a sublinia aspectul cercetării care a fost efectuată pentru a dezvolta măsuri (și scale) socioeconomice

autentice kaumātua prin întâlniri de co-creare care au fost concepute pentru a depăși prejudecățile presupunerilor occidentale și au fost axate în principal pe valorile și noțiunile Māori de bunăstare. Acesta face parte dintr-un studiu mai amplu intitulat: Tai Kaumāuatanga Older Māori Wellbeing and Participation: Present and Future Focus și este finanțat de Ageing Well National Science Challenge din Noua Zeelandă.

Scopul dezvoltării de măsuri sociale bazate pe cultură a fost acela că scalele indicatorilor actuali utilizați pentru a furniza dovezi pentru elaborarea politicilor și dezvoltarea serviciilor sunt occidentale și nu reflectă aspectele cheie ale valorilor Māori. În timp ce unele aspecte ale singurătății, discriminării și conexiunii sociale, de exemplu, sunt universale, alte aspecte sunt specifice culturii. Māori mai vârstnici apreciază spiritualitatea, modul colectiv de a gândi și de a face lucrurile și legăturile genealogice ca moduri principale de a fi care contrastează cu accentul occidental pe secularism, individualism și structuri familiale nucleare. Scalele occidentale reflectă în mod natural culturile din care au apărut și, prin urmare, dovezile pe care le produc pentru elaborarea politicilor, de exemplu, sunt adecvate societăților occidentale, dar nu surprind aspectele specifice unice ale Māori, cum ar fi singurătatea, bunăstarea sau chiar discriminarea. În cazul în care dovezile nu sunt capturate, factorii de decizie politică și cei care dezvoltă servicii se concentrează adesea pur și simplu pe dovezile pe care le au în față, iar aspectele culturale unice nu sunt luate în considerare. Acest lucru poate explica de ce rezultatele pentru grupurile non-occidentale, și în special pentru populațiile indigene, sunt adesea mai puțin reușite decât pentru grupurile occidentale obișnuite.

Metodologie

O metodologie calitativă de co-creare cu Māori mai vârstnici a fost utilizată pentru a construi o scală de indicatori de bunăstare pentru Māori mai vârstnici care să reflecte viziunile și experiența lor asupra lumii. Acesta este unul dintre cei șase indicatori în curs de dezvoltare. Celelalte scale se concentrează pe singurătate, legături sociale, discriminare, abuz și bunăstarea cartierului.

Co-crearea hui (întâlniri) cu Māori mai vârstnici a avut loc în întreaga Aotearoa (cuvântul Māori pentru Noua Zeelandă) cu opt grupuri diferite de Māori vârstnici. Acestea au fost conduse de cercetători Māori care au fost membri ai echipei de cercetare. Hui-urile (întâlnirile în cultura Māori) au fost participative și au avut loc într-un mod Māori, exprimându-și valorile și modul de a face lucrurile. Fiecare grup a inclus: Karakia și mihi (binecuvântare și discurs de bun venit); Waiata tautoko (cântec de sprijin); Mihimihi Whakawhanaungatanga (prezentări despre cine sunteți); Manaakitanga (ospitalitate); Hui Kōrero - (Promovarea și încurajarea dialogului deschis); Wānanga Kōrero - (Adunarea de idei și mātauranga (cunoștințe) - înregistrate cu consimțământ); Poroporoaki (Gânduri de încheiere, reflecție și mulțumiri); Koha (un cadou pentru timpul lor); Waiata și karakia ano (Cântec și binecuvântare).

Kaupapa, sau accentul hui-ului este despre bunăstarea și calitatea vieții. Participanții au fost invitați să vorbească despre fericirea și securitatea care le oferă o calitate a vieții sau

bunăstare. Ei au fost invitați să împărtășească lucrurile cheie care le-au oferit fericire ca Māori vârstnici. Ce îi face pe ei și pe alți Māori de vârsta lor sau mai în vârstă să se simtă în siguranță și confortabil? Ce le readuce fericirea? Care sunt lucrurile care îi fac să se simtă nesiguri și inconfortabili? Ce le dă lor și altor prieteni și rude Māori vârstnici un sentiment de împlinire? Răspunsurile au fost înregistrate (cu permisiune) și tematizate. Temele primare au fost dezvoltate în întrebări pentru a crea o scală inițială a bunăstării bătrânilor Māori.

Scala de bunăstare creată pentru persoanele vârstnice Māori, împreună cu alte scale sociale construite în mod similar menționate mai sus, au fost apoi introduse într-un chestionar care a fost administrat unui eșantion național, aleatoriu de 2,000 Māori de 50 de ani și peste l-au completat. În urma analizei rezultatelor, am fost în măsură să testăm scalele pentru fiabilitatea și validitatea statistică. Astfel, o piesă participativă de cercetare a putut fi testată prin metode cantitative în ceea ce privește capacitatea sa de a fi utilizată ca o scală de indicatori, în acest caz, o scală de bunăstare.

Rezultate

Răspunsurile co-create au fost tematizate și 12 întrebări care reflectau cele mai repetate teme au fost dezvoltate pentru scala de bunăstare. Acestea au fost constatările calitative din acest studiu. Trei exemple din cele 12 întrebări care au apărut în analiză, au fost:

- Sunt bine conectat la Te Ao Māori (lumea Māori)

Acord total / De acord / Dezacord / Total dezacord

- Mă bucur de o legătură wairua (spirituală) în viața mea

Acord total / De acord / Dezacord / Total dezacord

- Mă simt respectat și capabil să contribui la whānau (familia extinsă) și comunitatea mea

Adesea / Uneori / Nu adesea / Niciodată

Cele 12 întrebări din scala de bunăstare a persoanelor vârstnice Māori au fost apoi testate pentru fiabilitate și validitate în cadrul unui sondaj cu un eșantion național de peste 2 000 de persoane vârstnice Māori. Rezultatele au arătat scoruri ridicate, considerabil peste prag, folosind Cronbach's Alpha, atunci când se testează consistența internă și fiabilitatea, cu un scor de 0.843 pentru cele 12 întrebări. Scorurile Confirmatory Factor Analysis au fost, de asemenea, destul de mari. Folosind pachetul R lavaan. Toate întrebările, cu excepția a două, au avut un scor cu peste 0,4, șapte întrebări au fost peste 0,5 și trei peste 0,7, demonstrând validitatea scalelor.

Semnificație: Importanța acestei cercetări constă în faptul că s-a dezvoltat o metodologie inovatoare care se bazează pe cunoștințele persoanelor pentru care au fost create scalele, pentru a concepe instrumente care pot fi utilizate ca dovezi în elaborarea de politici și furnizarea de servicii pentru propria populație. Prin dezvoltarea, împreună cu aceste

comunități, a unor măsuri ale indicatorilor sociali care să includă cunoștințele și experiența lor privind calitatea vieții în comunitățile lor, se pot furniza dovezi mai clare pentru elaborarea de politici și furnizarea de servicii incluzive. Scala internațională standard surprinde aspectele universale ale singurătății, dar nu și aspectele culturale specifice importante.

Bibliografie:

Cogburn, C. (2019). Culture, Race and Health: Implications for racial inequities and population health. *The Millbank Quarterly*, 97(3), 736–761

Hitti, A., Mulvey, K., & Melanie, K. (2011). Social exclusion and culture: The role of group norms, group identity and fairness. *Anales de Psicología*, 27(3), 587–599, Special Issue “Prejudice: Sociodevelopmental perspectives”

Love, C. (2006) ‘Maori Perspectives on Collaboration Colonisation in Contemporary Aotearoa/New Zealand Child and Family Welfare Policies and Practices’ in Cameron, G. & Freymond, N. (Eds) “Towards Positive Systems of Child and Family Welfare: International Comparisons of Child Protection, Family Service and Community Caring Systems’. Toronto: University of Toronto Press (p. 237-268).

Pihama, L. (2001). *Tihei mauri ora Honoring our voices: Mana wahine as kaupapa Māori theoretical framework*. Unpublished PhD. Auckland, NZ: The University of Auckland.

Raleigh, V., & Holmes, J. (2021). The health of people from ethnic minority groups in England. The King’s Fund. <https://www.kingsfund.org.uk/publications/health-people-ethnic-minoritygroups-england>

Smith, L. (1999). *Decolonising methodologies: Research and indigenous peoples*. New York & Dunedin: Zed Books & Otago University Press.

Waldegrave, C., Cunningham, C., Love, C., Nguyen, G. and Mercury. M. (2023) Co-creating culturally nuanced social measures with Indigenous elders. In A. Urbaniak and A. Wanka (Eds.) *Routledge International Handbook of Participatory Approaches in Ageing Research*. DOI: 10.4324/9781003254829

Waldegrave, C., and Mercury. M. (2023) Co-creating research: Co-researchers’ parallel conversations. In A. Urbaniak and A. Wanka (Eds.) *Routledge International Handbook of Participatory Approaches in Ageing Research*. DOI: 10.4324/9781003254829

Wang, Y., Chen, X., Chen, W., Zhang, Z., Zhou, Y., & Jia, Z. (2020). Ethnicity and health inequalities: An empirical study based on the 2010 China survey of social change (CSSC) in Western China. *BMC Public Health*, 20(637), 1–12. <https://doi.org/10.1186/s12889-020-08579-8>

Grupul de lucru 3

WG 3

Technology and
Innovation

Grupul de lucru 3 (WG3) vizează vârstnicii care se pot simți lăsați în urmă în lumea digitală de astăzi. Printre acestea se numără persoanele care se confruntă cu dificultăți în utilizarea computerelor, a telefoanelor inteligente sau a internetului, precum și cele care nu dispun de dispozitivele sau programele necesare pentru a se implica eficient în tehnologie. WG3 își propune să contribuie la transformarea digitală a vârstnicilor. Arlind Reuter & Peter Enste împreună cu Alexander Kucharski conduc acest grup și au organizat sesiunea WG 3 din Cracovia. Cei care au prezentat în cadrul acestei sesiuni au fost: Leen Broeckx, Sonay Caner-Yıldırım, Cecilia Sik-Lanyi, María-Trinidad Herrero, Krzysztof Klincewicz, Arlind Reuter și Alexander Kucharski.

Leen Broeckx, LiCalab, Belgia

LiCalab (Living and Care Lab) – implicarea durabilă a utilizatorilor prin abordarea de laborator viu.

Obiectivul principal al cercetării

La conferința de deschidere a PAARnet, LiCalab a prezentat abordarea de laborator pentru participarea la cercetarea privind tehnologia și inovarea în domeniul îngrijirii.

Obiectivul principal al LiCalab este de a sprijini organizațiile și companiile să dezvolte inovații în domeniul îngrijirii prin implicarea utilizatorului final (cetățeni, profesioniști din domeniul îngrijirii și alte părți interesate), de la începutul dezvoltării până la introducerea pe piață.

Metodologie

Laboratoarele vii pot fi definite ca sisteme deschise de inovare în care părțile interesate contribuie la explorarea, co-crearea, evaluarea și extinderea soluțiilor pentru a crea un impact durabil în circumstanțe reale [European Network of Living Labs (ENoLL), 2023].

LiCalab este un grup de cercetare al Universității de Științe Aplicate Thomas More din Flandra, Belgia. Pentru a construi un ecosistem de inovare locală durabilă, LiCalab a dezvoltat o comunitate mare de utilizatori.

Construirea și menținerea unei comunități de utilizatori, denumită și „panel de utilizatori”, prezintă numeroase beneficii pentru dezvoltatori, cercetători și cetățeni.

Rezultate

Puțin peste 60% din grupul de utilizatori se află în grupa de vârstă de 60 de ani sau mai mult.

Implicarea vârstnicilor încă de la începutul procesului de inovare este benefică pentru ambele părți. Pentru cercetători, această abordare participativă oferă informații valoroase despre contextul de utilizare. Utilizatorului final (persoana vârstnică sau pacientul) i se oferă posibilitatea de a contribui la procesul de proiectare în calitate de expert al propriei vieți de zi cu zi. Scopul final este conceperea unui produs inovator, adaptat nevoilor și așteptărilor utilizatorului final.

Cercetarea utilizatorilor în cadrul living lab-ului creează o legătură între întreprinderi, organizațiile de îngrijire și persoanele vârstnice. Cu toate acestea, persistă un decalaj, iar părțile implicate nu sunt întotdeauna pe aceeași lungime de undă.

Implicând vârstnicii de-a lungul călătoriei inovării în domeniul îngrijirii, aceștia descoperă noi tipuri de ajutoare și instrumente. Se pune un accent special pe incluziunea digitală. Este esențial ca toată lumea să fie implicată și să testeze în viața reală o aplicație digitală, beneficiind de un plan pas cu pas, instruire personalizată și asistență oferită de managerul de panel.

Durabilitatea LiCalab se bazează pe doi factori esențiali: calitatea înaltă a activităților de cercetare și inovare, precum și strategia de implicare a părților interesate. Acești factori sunt detaliați în roadmap-ul pentru crearea unui laborator viu durabil, elaborat de LiCalab în cadrul proiectului ACSELL (ACSELL, 2023).

LiCalab investește constant în recrutarea activă a utilizatorilor individuali pentru proiecte specifice, combinând acest efort cu activități de dezvoltare a comunității pe termen lung, unde membrii panelului pot interacționa și socializa.

În procesul de colectare a datelor individuale, este esențial să se creeze un spațiu sigur, atât pentru interacțiunile față în față, cât și pentru gestionarea bazelor de date online. Managerii panelului sunt responsabili de păstrarea în siguranță a datelor comunității de utilizatori. Gestionarea atentă a informațiilor personale este crucială pentru construirea unei relații bazate pe încredere.

Prin informarea transparentă și utilizarea unui limbaj clar și accesibil, membrii panelului pot face alegeri într-un mod cu adevărat informat și independent.

Membrii comunității participă cu plăcere la activitățile de cercetare, declarând lucruri precum „Este ceva pozitiv în viața mea. Am sentimente bune în legătură cu aceasta” sau „Când vin la

activitățile LiCalab, mă simt întotdeauna ca acasă”. Comunitatea utilizatorilor LiCalab prezintă clar o motivație intrinsecă și altruistă ridicată. Participanții primesc, de asemenea, o scrisoare de apreciere și un mic stimulent, cum ar fi un voucher pentru o carte, în semn de apreciere pentru timpul și efortul lor.

LiCalab sprijină designul concentrat pe om în domeniile asistenței medicale, reabilitării, tehnologiei de îngrijire, vieții asistate, îmbătrânirii active și sănătoase și sănătății mintale. LiCalab explorează și validează noi produse și servicii prin abordări participative, cum ar fi sesiunile de co-creare și testele pilot în viața reală, utilizând protocoale de înaltă calitate și având mereu utilizatorii în prim-plan.

Bibliografie

- ACSELL (2023). Establishing a sustainable living lab. <https://projects2014-2020.interregeurope.eu/acsell/library/>
- The European Network of Living Labs (ENOLL) (2023, September 5). About us. <https://enoll.org/about-us/>

Sonay Caner-Yıldırım, Universitatea Erzincan Binali Yıldırım, Turkiye

Responsabilizarea unui vârstnic supraviețuitor al dezastrelor și furnizor de asistență: Un studiu de caz al mentoratului tehnologic din Turcia

Obiectivul principal al cercetării:

Acest studiu de caz unic analizează influența unei inițiative de mentorat tehnologic de un an asupra unui specialist în sănătate mintală, în vârstă de 66 de ani, care nu doar că a supraviețuit cutremurelor devastatoare din Turcia din 6 februarie 2023, dar s-a oferit și voluntar pentru a oferi sprijin într-un program psihosocial post-dezastru. Cercetarea utilizează o abordare participativă și intergenerațională pentru a evalua eficiența mentoratului tehnologic individualizat în promovarea incluziunii digitale în rândul vârstnicilor în aceste circumstanțe excepționale. Rolul dublu al participantului, atât ca supraviețuitor, cât și ca profesionist în domeniul sănătății mintale, adaugă un nivel suplimentar de complexitate studiului. Concentrarea asupra acestui context particular își propune să contribuie la volumul tot mai mare de cunoștințe despre competența digitală în rândul vârstnicilor. De asemenea, cercetarea se diferențiază de studiile anterioare prin explorarea impactului învățării intergeneraționale și al metodelor de cercetare participativă asupra competențelor digitale în acest grup de vârstă. (de exemplu, Cheng et al., 2021; Lee & Kim, 2018).

Metodologie

Cercetarea adoptă o metodologie de studiu de caz unic, combinând interviuri semi-structurate și chestionare standardizate pentru a colecta date despre experiențele și rezultatele

participantului. Pe parcursul a 12 luni, specialistul în sănătate mintală, în vârstă de 66 de ani, a beneficiat de formare tehnologică individualizată oferită de un expert în tehnologie educațională de 37 de ani. Studiul a analizat atât date calitative obținute din interviuri semi-structurate, cât și date cantitative provenite dintr-o scală de competență digitală (Gümüş & Kukul, 2023) și o scală adaptată Expectancy-Value-Cost (EVC) (Kosovich et al., 2015).

Abordarea cercetării participative a asigurat implicarea activă a participantului în procesul de cercetare, punând în centrul investigației experiențele și perspectivele sale unice. Această metodă este aliniată cu recomandările pentru implicarea vârstnicilor în proiectarea și implementarea inițiativelor de alfabetizare digitală (Buffel, 2018; Xie et al., 2020). Perspectivele și recomandările participantului, precum luarea în considerare a capacităților cognitive ale vârstnicilor în elaborarea programelor de formare, subliniază importanța integrării cunoștințelor lor experiențiale pentru crearea unor intervenții eficiente.

Componenta intergenerațională a studiului, în care un mentor de 37 de ani oferă instruire tehnologică personalizată unui participant de 66 de ani, este deosebit de relevantă pentru promovarea incluziunii digitale în rândul vârstnicilor. Cercetările arată că învățarea intergenerațională îmbunătățește competența digitală a vârstnicilor și le influențează pozitiv atitudinea față de tehnologie (Cheng et al., 2021; Lee & Kim, 2018). Prin cultivarea unei relații de colaborare între mentor și persoana mentorată, studiul aplică principiile învățării intergeneraționale, încurajând înțelegerea reciprocă și schimbul de cunoștințe între generații.

Integrarea cercetării participative și a învățării intergeneraționale este esențială pentru acest studiu, asigurând personalizarea intervenției de mentorat tehnologic în funcție de nevoile, preferințele și convingerile participantului. Această abordare nu doar că îmbunătățește eficacitatea intervenției, ci și încurajează un sentiment de responsabilizare și asumare a procesului de învățare digitală. Contextul unic post-dezastru subliniază și mai mult relevanța acestor metode, permițând participantului să dezvolte competențe digitale aplicabile direct rolului său de a oferi sprijin psihosocial altor persoane afectate de dezastru.

Rezultate

Programul de mentorat tehnologic a avut un impact pozitiv asupra competenței digitale a participantului, cu îmbunătățiri remarcabile în cinci din cele șase dimensiuni evaluate de scala de competență digitală. Cele mai semnificative progrese au fost observate în domeniile siguranței și cunoașterii datelor, urmate de comunicare și colaborare. Competențele digitale îmbunătățite au avut un efect pozitiv asupra bunăstării generale a participantului, ajutându-l să ofere un sprijin mai eficient altora în contextul post-dezastru. Cu toate acestea, rezultatele mixte legate de autoeficacitatea digitală și scara EVC evidențiază necesitatea de a aborda atitudinile și motivațiile individuale privind adoptarea tehnologiei.

Studiul subliniază importanța personalizării inițiativelor de mentorat tehnologic pentru a răspunde nevoilor, preferințelor și convingerilor unice ale vârstnicilor. Abordarea participativă

și intergenerațională aplicată în acest studiu oferă un model promițător pentru promovarea incluziunii digitale în rândul vârstnicilor, în special în condiții extraordinare. Rezultatele contribuie la extinderea cercetării privind alfabetizarea digitală a vârstnicilor și eficiența abordărilor participative și intergeneraționale în promovarea incluziunii digitale.

Limitările studiului includ focalizarea pe un singur participant și pe un context specific post-dezastru, ceea ce poate restricționa generalizarea rezultatelor. Totuși, natura aprofundată și longitudinală a cercetării oferă informații valoroase despre efectele pe termen lung ale mentoratului tehnologic asupra competenței digitale și bunăstării vârstnicilor.

Recomandările pentru punerea în practică includ dezvoltarea unor programe de mentorat tehnologic adaptate capacităților cognitive, preferințelor de învățare și situației individuale a vârstnicilor. Implicarea acestora ca participanți activi în proiectarea și implementarea inițiativelor poate asigura că nevoile și perspectivele lor unice sunt luate în considerare. De asemenea, rezultatele evidențiază potențialul tehnologiilor digitale în promovarea bunăstării și rezilienței vârstnicilor în situații extraordinare, cum ar fi contextele post-dezastru.

Bibliografie

Buffel, T. (2018). Older coresearchers exploring age-friendly communities: An "insider" perspective on the benefits and challenges of peer-research. *The Gerontologist*, 59(3), 538-548. <https://doi.org/10.1093/geront/gnx216>

Cheng, H., Lyu, K., Li, J., & Shiu, H. (2021). Bridging the digital divide for rural older adults by family intergenerational learning: a classroom case in a rural primary school in china. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(1), 371. <https://doi.org/10.3390/ijerph19010371>

Gümüş, M. M., & Kukul, V. (2023). Developing a digital competence scale for teachers: validity and reliability study. *Education and Information Technologies*, 28(3), 2747-2765.

Kosovich, J. J., Hulleman, C. S., Barron, K. E., & Getty, S. (2015). A practical measure of student motivation: Establishing validity evidence for the expectancy-value-cost scale in middle school. *The Journal of Early Adolescence*, 35(5-6), 790-816.

Lee, O., & Kim, D. (2018). Bridging the Digital Divide for Older Adults via Intergenerational Mentor-Up. *Research on Social Work Practice*, 29, 786 - 795. <https://doi.org/10.1177/1049731518810798>

Xie, B., Charness, N., Fingerma, K., Kaye, J., Kim, M. T., & Khurshid, A. (2020). When going digital becomes a necessity: Ensuring older adults' needs for information, services, and social inclusion during COVID-19. *Journal of Aging & Social Policy*, 32(4-5), 460-470. <https://doi.org/10.1080/08959420.2020.1771237>

Introduction the research of the 3D Virtual and Digital Realities Research Laboratory

Cecilia Sik-Lanyi, Rețeaua de Cercetare din Ungaria, Universitatea din Pannonia, Veszprem, Ungaria

Laboratorul de cercetare a realităților virtuale și digitale 3D

Laboratorul explorează evoluțiile tehnologice în mediile virtuale și digitale 3D, desfășurând activități ingineresti și științifice esențiale pentru dezvoltarea acestora. De asemenea, cercetează noile abilități cognitive susținute de inteligența umană și artificială care se manifestă în spațiul virtual. Laboratorul dezvoltă lumi virtuale 3D, platforme de e-learning și medii speciale pentru utilizatori, în care eficiența acestora depășește semnificativ performanța obținută pe interfețele digitale tradiționale. Totodată, recomandă aplicații în domeniul sănătății, cum ar fi sprijinirea proceselor de reabilitare.

Predecesorul său a fost laboratorul de cercetare „Virtual Environments and Colour Science”, urmat de „Virtual Environments and Applied Multimedia”. Continuând tradițiile și cultura științifică ale acestor laboratoare, noul laborator își menține direcțiile de cercetare anterioare. Laboratorul studiază, de asemenea, prelucrarea și utilizarea corectă a informațiilor vizuale, dintr-o perspectivă vizual-fiziologică și vizual-psihologică. În acest sens, se efectuează cercetări pentru a optimiza afișarea informațiilor vizuale în medii virtuale.

Membrii laboratorului de cercetare

Prof. Cecília Sik-Lanyi, D.Sc., profesor

Prof. Peter Baranyi, D.Sc., profesor

Dr. habil Mihálykóné Dr. Orbán Éva, Ph.D., professor asociat

Dr. Tibor Guzsvinecz, Ph.D., professor asociat

Szabó Patrícia, student doctorand

Jinat Ara, PhD student

Hanan Mohamed Namrouti, PhD student

Mochammad Hannats Hanafi Ichsan, PhD student

Parteneri internaționali

Prof. David Brown, Universitatea Nottingham Trent, Centrul de cercetare în domeniul calculatoarelor și informaticii, Grupul de cercetare în domeniul sistemelor interactive, Nottingham, Regatul Unit

Prof. Geraldine Leader, Universitatea Națională a Irlandei, Galway Centrul irlandez pentru autism și cercetare în neurodezvoltare, Galway, Irlanda

Prof. Ilona Heldal, Universitatea de Științe Aplicate din Norvegia de Vest, Bergen, Norvegia

Dr. hab. Nils Haneklaus, Donau-Universität Krems, Krems, Austria

Dr. Renáta Cserjési, profesor asociat, ELTE, Laboratorul de cercetare E-MIND, Budapesta, Ungaria

Dr. Zeynep Şahin Timar, Karadeniz Teknik Universitesi Kanuni Kampusu, Trabzon, Turcia

Dr. Mostafa Abdallah Abbas Atwa Elgendy, Universitatea Benha, Cairo, Egipt

Metodologie

Atunci când dezvoltăm un software nou, cum ar fi jocuri serioase pentru reabilitare sau dezvoltarea competențelor, utilizăm întotdeauna proiectarea participativă. Această abordare implică activ toate părțile interesate în procesul de proiectare, pentru a ne asigura că produsul final răspunde nevoilor lor și este utilizabil. Întrebăm întotdeauna viitorii utilizatori, precum și îngrijitorii, terapeuții, profesorii speciali și alte părți implicate, pentru a identifica nevoile lor specifice. Pe parcursul procesului de dezvoltare, derulăm numeroase teste până la lansarea produsului. Testele de utilizare sunt esențiale pentru a identifica problemele și a obține sugestii de îmbunătățire. Prin colaborare și luarea deciziilor în comun, bazându-ne pe cunoștințele, abilitățile și perspectivele diverselor părți implicate, creăm soluții software mai eficiente și intuitive. Rezultatul este un software mai ușor de utilizat, care răspunde nevoilor și preferințelor reale ale utilizatorilor. În plus, această abordare îmbunătățește semnificativ experiența generală a utilizatorului.

Despre laborator:

Laboratorul a făcut parte din 9 consorții internaționale sprijinite de Uniunea Europeană, a condus 8 proiecte bilaterale și a participat la 5 acțiuni COST în ultimii 20 de ani. De asemenea, laboratorul a organizat numeroase conferințe internaționale.

Proiecte internaționale – selecție

- Cercetare în Design for All: „Design for All for eInclusion” în cadrul proiectului au fost create noi materiale care cuprind elemente suport și design-uri și publicații accesibile
- Elaborarea unui material educațional de 60 de credite acceptat la nivel internațional privind „Designul web accesibil”.
- Proiectarea de programe de sprijin pentru susținerea muncii și a vieții individuale pentru tinerii cu dificultăți de învățare și dizabilități mintale
 - o Proiectul “Game On Extra Time” : UK/08/LLP-LdV/TOI/163_181
 - o Proiectul “Intelligent Serious Games for Social and Cognitive Competence”: 2015-TR01-KA201-022247
 - o Acțiunea TD COST TD1309 – “Joc pentru copiii cu dizabilități”

- Proiectarea de jocuri bazate pe realitatea virtuală pentru reabilitarea pacienților cu accident vascular cerebral.
 - o “Telemedicine System Empowering Stroke Patients to Fight Back”, proiect de colaborare în domeniul tehnologiilor informației și comunicațiilor: 288692 (EU FP7-ICT-2011-7)
- Dezvoltarea și aplicarea tehnologiilor asistive
 - o Acțiunea COST CA19104, Promovarea incluziunii sociale prin tehnologie și emancipare
 - o Acțiunea COST CA19142, Platformă principală pentru cetățenii, industriile, mediul academic și factorii de decizie din Europa în domeniul accesibilității media (LEAD_ME)
 - o Acțiunea COST CA22167, Abordări participative cu vârstnicii (PAAR-net)
- Dezvoltarea unui joc de simulare a negocierii pentru sprijinirea educației
 - o Proiectul “Game On! Opportunities for Serious Games Development in Children’s Health, Environmental Education & Language Learning” (Știință și cercetare bilaterală Ungaria - Austria 2021-1.2.4-TÉT-2021-00007)

Rezultate

Pe baza experienței noastre de mai multe decenii în domeniul dezvoltării, unele rezultate sunt lucruri la care un dezvoltator nici nu s-ar fi gândit anterior. Dezvoltatorii de jocuri sunt buni ingineri IT nu doar pentru că pot programa bine, ci și pentru că iau în considerare abilitățile umane atunci când proiectează un software sau un joc. De asemenea, inginerii informaticieni devin dezvoltatori de jocuri excelenți dacă dobândesc experiență în proiectarea pentru utilizatori cu nevoi diverse. Complexitatea proiectării crește semnificativ atunci când este necesar să se acorde o atenție specială unui posibil handicap al viitorului utilizator.

Din experiența acumulată în dezvoltarea software a proiectelor menționate, am învățat importanța următoarelor aspecte:

- Validitatea ecologică,
- Diferențele culturale,
- Diferențele dintre ideile și nevoile pacienților, terapeuților și cele ale dezvoltatorilor,
- Concentrarea pe nevoile utilizatorului.

Cel mai important principiu rămâne: „Nihil de nobis, sine nobis”, (slogan latin), „Nimic despre noi, fără noi”.

Bibliografie:

Ara, J.; Sik-Lanyi, C.; Kelemen, A. Accessibility engineering in web evaluation process: a systematic literature review. *Universal Access in the Information Society*. 2023, <https://doi.org/10.1007/s10209-023-00967-2>

Szabó, P., Ara, J., Halmosi, B., Sik-Lanyi, C. Technologies Designed to Assist Individuas with with Cognitive Impairments. *Sustainability* 2023, 15(18), 13490; <https://doi.org/10.3390/su151813490>

Guzsvinecz, T., Orbán-Mihálykó, É., Perge, E., Sik-Lanyi, C. The effect of Engineering Education, on Spatial Ability, inVirtual Environments. *Acta Polytechnica Hungarica*, 2023, 20(5):11-30. http://acta.uni-obuda.hu/Guzsvinecz_OrbanMihalyko_Perge_SikLanyi_134.pdf

Guzsvinecz, T.; Orbán-Mihálykó, É.; Sik-Lanyi, C.; Perge, E. Investigation of spatial ability test completion times in virtual reality using a desktop display and the Gear VR. *Virtual Reality*. 2022; 26, pp. 601-614. DOI WoS Scopus

Guzsvinecz, T.; Sik-Lanyi, C.; Orban-Mihalyko, E.; Perge, E. The Influence of Display Parameters and Display Devices over Spatial Ability Test Answers in Virtual Reality Environments. *Applied Sciences*, 2020,10(2), 526; <https://doi.org/10.3390/app10020526>

Sik-Lanyi, C.; Orbán-Mihálykó, É. Accessibility Testing of European Health-Related Websites. *Arabian Journal for Science and Engineering*, 2019, 44(11):9171-9190 <https://doi.org/10.1007/s13369-019-04017-z>

Sik-Lanyi, C.; Szucs, V.; Hirschler, R. Coloured shadows—Why they can be photographed, *Color Res Appl.* 2019; 44(6): 859-874, published online: 9 August 2019 <https://doi.org/10.1002/col.22420>

Herrero MT, Reynaldos B, López-Arce N, Gonzalez-Cuello AM, Fernández-Villalba E, Neuroștiințe clinic & Experimentale (NiCE). Institutul de cercetare al îmbătrânirii. Facultatea de Medicină. Universitatea din Murcia. Murcia, Spain

Îmbunătățirea calității vieții vârstnicilor printr-o abordare participativă, detectarea precoce și urmărirea problemelor

Abstract:

Acest articol propune o nouă abordare pentru îmbunătățirea vieții vârstnicilor prin implementarea unei platforme robotice denumite Juno+. Se argumentează că metodele tradiționale trec adesea cu vederea aspectele pozitive ale vieții vârstnicilor și se propune o abordare mai apreciativă, bazată pe conceptul PAAR (Acțiune și reflecție participativă și

apreciativă). Această abordare analizează diverse probleme legate de vârstă pe care o platformă robotică trebuie să le abordeze, inclusiv singurătatea, problemele emoționale, dificultățile de comunicare, pierderea auzului și deficiențele cognitive.

Platforma robotică Juno+ este testată într-un azil de bătrâni și urmează să fie evaluată printr-un studiu la scară mai largă pentru a-i analiza eficacitatea și pentru a se asigura că aceasta răspunde nevoilor diverse ale utilizatorilor săi, inclusiv detectarea precoce și urmărirea problemelor din viața de zi cu zi.

Îmbunătățirea calității vieții vârstnicilor

Este esențial să contemplăm democratizarea practicii reflexive prin adoptarea conceptului de Acțiune și reflecție participativă și apreciativă (PAAR) (1). Acest concept explorează potențialul de a îmbunătăți practicile de lucru și viața oamenilor, atât la nivel individual, cât și comunitar. Utilizarea PAAR necesită patru „viraje” strategice: dimensiunile apreciativă, responsabilizatoare, etică și participativă.

De asemenea, este esențial să se ia în considerare percepția indivizilor asupra propriei sănătăți, precum și procesele de intervenție și tratament. În acest sens, intervențiile includ utilizarea PROM-urilor și PREM-urilor, precedate de interviuri concrete pentru a înțelege nevoile și preferințele fiecărei persoane. PROM-urile sunt instrumente de evaluare care măsoară percepția pacientului asupra stării sale de sănătate, calității vieții, bunăstării, simptomelor, abilităților sau nivelului de autonomie. PREM-urile, pe de altă parte, colectează informații despre îngrijirea primită, cu accent pe aspecte precum empatia, demnitatea, respectul, înțelegerea și îngrijirea personalizată, din perspectiva pacientului.

Odată cu trecerea anilor, calitatea vieții vârstnicilor poate fi afectată de diverși factori, precum singurătatea, problemele emoționale, dificultățile de comunicare, pierderea auzului, declinul cognitiv sau riscul crescut de căderi. Din acest motiv, platforma noastră robotică poate contribui la atenuarea, detectarea precoce și monitorizarea acestor aspecte.

Singurătatea

Speranța de viață a crescut semnificativ în ultimele decenii, fiind mai mare la femei decât la bărbați. Teama de singurătate este una dintre cele mai frecvente emoții umane. Singurătatea reprezintă o problemă complexă care necesită un răspuns multisectorial și o sensibilizare mai mare a societății, alături de implementarea unor măsuri eficiente de combatere. Consecințele singurătății pot fi grave, incluzând depresia, anxietatea, declinul cognitiv, slăbirea sistemului imunitar și un risc crescut de boli cronice (2).

Probleme

emoționale

Vârstnicii se confruntă frecvent cu probleme emoționale care le pot afecta bunăstarea, cum ar fi depresia, anxietatea, izolarea, lipsa conexiunilor sociale, stresul și doliul cauzat de pierderea celor dragi. Aceste probleme sunt tratabile, iar cu un diagnostic și tratament

adecvat, majoritatea persoanelor vârstnice pot experimenta o îmbunătățire a stării de spirit și a calității vieții. Factorii care influențează apariția acestor probleme includ vârsta, sexul, starea de sănătate, izolarea socială și istoricul personal.

Comunicarea

Vârstnicii întâmpină dificultăți mai mari în comunicare, inclusiv în interacțiunile cu medicii. Problemele de auz, vedere, mobilitate și memorie complică transmiterea și înțelegerea informațiilor. Deși comunicarea cu o persoană vârstnică poate fi mai lentă, este esențial să se manifeste răbdare și să se creeze un mediu în care aceasta să se simtă acompaniată. Noile tehnologii, precum telemedicina și dispozitivele electronice, pot fi soluții eficiente dacă sunt adaptate corect pentru utilizatorii vârstnici. Platformele robotice pot fi utilizate pentru a detecta din timp problemele de comunicare și pentru a interveni prompt.

Probleme de auz (tinitus)

Tinitusul, o tulburare cronică a auzului, crește în prevalență odată cu înaintarea în vârstă (3). Este definit ca percepția unui sunet, precum un fluierat sau un șuierat, care nu are o sursă externă (4). Terapia sonoră personalizată poate ajuta la reducerea impactului tinitusului, oferind relaxare prin mascarea sunetelor percepute (5-6).

Afectarea cognitivă inițială

Afectarea cognitivă inițială se manifestă prin probleme legate de emoții și prosodie (7). Tehnologiile actuale permit analize neinvazive ale stării emoționale prin interpretarea expresiilor faciale și a vocii (8-10). Astfel, caracteristicile extrase pot fi utilizate pentru dezvoltarea unui model capabil să recunoască stările emoționale, sprijinind identificarea timpurie a problemelor cognitive.

Platforme robotice

Robotul **Juno** este un prototip asistiv proiectat pentru prevenirea căderilor la vârstnici, dar și pentru stimularea cognitivă prin exerciții care îmbunătățesc sănătatea fizică și emoțională. Acesta poate fi integrat în mobilierul din locuințe sau aziluri și poate fi teleoperat. De asemenea, se dezvoltă un dispozitiv suplimentar pentru cadrele medicale, care va evalua telematic riscul de cădere, conectând datele la o aplicație cloud pentru a îmbunătăți diagnosticarea la distanță.

Căderile

Căderile sunt o cauză majoră de rănire și deces la vârstnici, iar riscul crește odată cu vârsta, fiind mai ridicat la femei. Factori precum osteoporoza, artrita, depresia, anxietatea, demența și utilizarea medicamentelor sedative contribuie la acest risc. Un model de predicție a riscului de cădere este în curs de dezvoltare, fiind bazat pe datele colectate în timpul probei de concept. Acesta va fi evaluat de profesioniști pentru a-și îmbunătăți acuratețea și va fi integrat în produsul final.

Testarea planificată pentru 2024 include instalarea dispozitivului în diverse instituții pentru a permite accesul unui număr reprezentativ de utilizatori, integrând aspecte de intersecționalitate. Neurometria, utilizând dispozitive precum **Emotiv** sau **Mindtooth**, va analiza emoțiile, efortul mental, oboseala și atenția utilizatorilor în timpul exercițiilor. În viitor, se dorește o platformă complet personalizată care să integreze informații din recunoașterea facială, prosodie, deficiențe de auz și risc de cădere, alertând membrii familiei, medicii și personalul medical cu privire la semnele timpurii ale problemelor.

Bibliografie

1. Ghaye T, Melander-Wikman A, Kisare M, Chambers P, Bergmark U, Kostenius C, et al. Participatory and appreciative action and reflection (PAAR) – democratizing reflective practices. *Reflective Pract.* 1 de noiembrie de 2008;9(4):361-97.
2. Ong AD, Uchino BN, Wethington E. Loneliness and Health in Older Adults: A Mini-Review and Synthesis. *Gerontology.* 2016;62(4):443-9.
3. Jafari Z, Kolb BE, Mohajerani MH. Age-related hearing loss and tinnitus, dementia risk, and auditory amplification outcomes. *Ageing Res Rev.* diciembre de 2019;56:100963.
4. Han BI, Lee HW, Kim TY, Lim JS, Shin KS. Tinnitus: Characteristics, Causes, Mechanisms, and Treatments. *J Clin Neurol.* 1 de marzo de 2009;5(1):11-9.
5. Wang J, Ding J, Song J, Hu L, Cong N, Han Z. A Prospective Study of the Effect of Tinnitus Sound Matching Degree on the Efficacy of Customized Sound Therapy in Patients with Chronic Tinnitus. *ORL.* 3 de septiembre de 2021;84(3):229-37.
6. Mahboubi H, Haidar YM, Kiumehr S, Ziai K, Djalilian HR. Customized Versus Noncustomized Sound Therapy for Treatment of Tinnitus: A Randomized Crossover Clinical Trial. *Ann Otol Rhinol Laryngol.* octubre de 2017;126(10):681-7.
7. Ang J, Dhillon R, Krupski A, Shriberg E, Stolcke A. Prosody-based automatic detection of annoyance and frustration in human-computer dialog. En 2002 [citado 14 de mayo de 2024]. p. 2037-40. Disponible en: https://www.isca-archive.org/icslp_2002/ang02_icslp.html
8. Akçay MB, Oğuz K. Speech emotion recognition: Emotional models, databases, features, preprocessing methods, supporting modalities, and classifiers. *Speech Commun.* 1 de enero de 2020;116:56-76.
9. Bianco S, Celona L, Ciocca G, Marelli D, Napoletano P, Yu S, et al. A Smart Mirror for Emotion Monitoring in Home Environments. *Sensors.* 9 de noviembre de 2021;21(22):7453.
10. El Ayadi M, Kamel MS, Karray F. Survey on speech emotion recognition: Features, classification schemes, and databases. *Pattern Recognit.* 1 de marzo de 2011;44(3):572-87.

Krzysztof Klincewicz, Centrul de Inovații Responsabile Social,
Facultatea de Management, Universitatea din Varșovia, Polonia

Participarea vârstnicilor la co-crearea produselor - descoperirea nevoilor și
abilității conative

Întrebarea principală a cercetării:

Studiul urmărește să îmbunătățească înțelegerea modului în care experiența cercetării participative declanșează schimbări în viața de zi cu zi a vârstnicilor. Aceasta reprezintă o direcție de cercetare care îi inspiră pe cercetători, în special în contextul inovațiilor și tehnologiilor. Deși există dovezi numeroase despre motivele pentru care oamenii se alătură și continuă studiile participative (a se vedea revizuirea literaturii în Klincewicz et al., 2024b), este necesar să înțelegem mai bine cum influențează aceste abordări viața participanților, inclusiv a vârstnicilor.

Studiul beneficiază de un cadru de cercetare unic: EIT Food RIS Consumer Engagement Labs, un proiect finanțat de Institutul European de Inovare și Tehnologie prin programele Horizon 2020 și Horizon Europe, coordonat de Universitatea din Varșovia. Proiectul implementează abordări participative prin co-creația consumatorilor, stabilind un dialog între aceștia și producători. Acest proces le permite să conceapă împreună produse noi, care satisfac nevoile consumatorilor și nu erau cunoscute anterior.

În perioada 2019-2023, proiectul a fost implementat în 19 țări, implicând 106 grupuri de consumatori și 55 de companii, rezultând 30 de produse co-create disponibile pe piață. În fazele proiectului din 2019-2021, toți consumatorii participanți au fost vârstnici, ceea ce a oferit oportunități valoroase pentru acumularea de informații despre nevoile alimentare ale acestora, precum și despre oportunitățile și limitările abordărilor participative care implică acest grup (a se vedea, de asemenea, discuția privind co-crearea cu vârstnicii în: Klincewicz et al., 2024a).

Laboratoarele Consumer Engagement Labs au atribuit un rol central vârstnicilor ca co-proiectanți ai produselor de zi cu zi, inclusiv alimente și ambalaje. Participanții au fost „consumatori obișnuiți”, fără cunoștințe de specialitate sau pregătire formală, dar care și-au valorificat potențialul creativ pentru a co-proiecta produse inovatoare. Aceste produse au fost concepute să răspundă mai bine nevoilor lor decât opțiunile existente și să fie atractive pentru companiile producătoare.

Proiectul se bazează pe o metodologie unică, dezvoltată de Universitatea din Varșovia, care a fost replicată pentru fiecare proces creativ și fiecare grup de consumatori. Procesele de co-creație sunt organizate sub forma unor laboratoare vii, incluzând întâlniri recurente și procese pas cu pas pentru identificarea nevoilor participanților și pentru realizarea sarcinilor creative.

Acestea se finalizează cu propuneri de produse noi, care sunt ulterior analizate de companii, verificate din perspectiva atractivității comerciale și dezvoltate pentru piața de consum.

Participarea vârstnicilor a contribuit la descoperirea nevoilor lor latente. Un aspect important al metodologiei este utilizarea proiecției: vârstnicii au putut să-și comunice cu ușurință temerile, preocupările cu privire la produsele existente, care ar putea fi uneori jenante (de exemplu, preocupările legate de disconforturile digestive sau dificultățile de mestecare), discutând în același timp situația unui personaj (un consumator idealizat cu caracteristici reprezentative ale unui grup social selectat), mai degrabă decât persoane reale. Metodologia include, de asemenea, tehnici multiple care stimulează interacțiunile în mediul extern, inclusiv analize ale produselor depozitate în propria gospodărie/bucătărie cu frecvența achizițiilor și utilizărilor acestora, vizite la magazinele alimentare pentru a verifica oferta curentă dintr-o anumită categorie de produse, precum și discuții intensive cu colegii co-creatori și prieteni.

În ceea ce privește studiile participative, experiențele post participare și consecințele mai largi asupra vieții personale nu au fost cercetate pe scară largă, în primul rând din cauza limitărilor designului cercetării: necesitatea de a reveni la participării la studiu după o anumită perioadă de timp pentru a colecta observații sau schimbări raportate de aceștia. Co-crearea sub forma laboratoarelor vii pare a fi un context extrem de relevant pentru urmărirea consecințelor care schimbă viața, deoarece participarea este intensivă, se întinde pe mai multe zile și produce rezultate tangibile noi.

Metodologie:

Studiul a analizat experiențele participanților în cadrul a 14 laboratoare, desfășurate cu 42 de echipe de consumatori din 14 țări, bazându-se pe procese participative implementate în țările europene între 2019 și 2020. În 2021, vârstnicii care participaseră la laboratoarele organizate cu 2-12 luni înainte au fost invitați să participe la interviuri de tip focus grup.

Aceste interviuri au fost completate de discuții individuale cu 42 de facilitatori ai laboratoarelor și 12 interviuri cu vârstnici participanți, pentru a explora mai detaliat perspectivele acestora. Materialul calitativ colectat a fost înregistrat, transcris, tradus și analizat prin codificare axială și in-vivo.

Rezultate:

Experiența participării contribuie la consolidarea capacităților participanților, care ar putea fi interpretată prin prisma construcției tripartite a împuternicirii cognitive, afective și conative (Harrison & Waite, 2015; Hilgard, 1980):

- responsabilizarea cognitivă: învățarea, dobândirea de noi cunoștințe, conștientizarea de sine și îmbunătățirea înțelegerii ca consecințe ale participării,

- responsabilizarea afectivă: rezultate emoționale și atitudini față de produse sau întreprinderi, dar și autoeficiența consolidată a participanților (încredere sporită în propriile capacități și potențial creativ),
- împuternicirea conativă: care rezultă în acțiuni proactive, cu scop și orientate spre obiective (împuternicirea de a acționa în moduri noi sau mai bune) (Warde, 2014), cuplată cu capacitatea de acțiune individuală și autonomia în procesul creativ.

Responsabilizarea conativă cuprinde diverse consecințe pentru viața de zi cu zi, care ar putea fi rezumate la trei direcții-cheie de schimbare:

1. „O voce unui expert în problemele propriei mele vieți” - cu rezultate post-participare care includ: interes crescut pentru ingredientele produselor, datele de valabilitate, ambalajele, cumpărături mai atente, schimbări în planificarea alimentelor, alegerea magazinelor sau a mărcilor.
2. „Sunt un consumator mai sănătos” - schimbări în planificarea sau compoziția meselor (frecvența și momentul meselor, eliminarea sau creșterea consumului de produse specifice), îmbunătățirea diversității alimentelor consumate, utilizarea de noi rețete și produse nutritive (în mod interesant, opiniile participanților nu au coincis întotdeauna cu standardele nutriționale larg acceptate, deoarece unii participanți au dobândit o încredere sporită în propria expertiză acumulată în procesul Labs și au acționat în consecință, dar cunoștințele lor nu au fost neapărat verificabile).
3. „Trăiesc o viață mai bună” - experiența muncii în echipă și a sarcinilor creative i-a făcut pe unii participanți să-și reevalueze obiceiurile zilnice, motivându-i să sărbătorească mesele și să acorde atenție esteticii alimentelor sau să considere mesele drept o practică de „auto-cadou”.

Bibliografie:

Harrison, T. & Waite, K. (2015) Impact of co-production on consumer perception of empowerment. *The Service Industries Journal*, 35(10), 502–520.

Hilgard, E.R. (1980) The trilogy of mind: Cognition, affection, and conation. *Journal of the History of the Behavioral Sciences*, 16(2), 107–117.

Klincewicz, K., Dębska, K., Król, K., Skupiński, M. & Zatorska, M. (2024a) Challenges and opportunities of new product co-creation with older consumers. In: A. Urbaniak, A. Wanka (Eds.), *Routledge International Handbook of Participatory Approaches in Ageing Research* (pp. 158-171), Routledge.

Klincewicz, K., Jacobsen, L., Dębska, K., Gazdecki, M., Goryńska-Goldmann, E., Król, K., Lähteenmäki, L., Wielicka-Regulska, A. & Zatorska, M. (2024b) Evolution of motivation in co-

creation: Recruit, retain and complete in a project on new food product co-creation, *Creativity and Innovation Management*, 1-26.

Warde, A. (2014) After taste: Culture, consumption and theories of practice. *Journal of Consumer Culture*, 14(3), 279-303.

Arlind Reuter, PhD, Universitatea Lund, Suedia

Sustenabilitatea abordărilor participative în cercetarea procesului de îmbătrânire: Cooperativa audio și radio Later Life

Prosperitatea comunităților este un obiectiv central în cercetarea prin acțiune participativă (Kindon et al., 2007). Prin urmare, luarea în considerare a sustenabilității cercetării prin acțiune participativă dincolo de proiectul de cercetare este esențială pentru stabilirea impactului pe termen lung și pentru co-crearea unei schimbări durabile în comunități. Această prezentare, ca parte a simpozionului grupului de lucru pentru tehnologie și inovare, a folosit exemplul Cooperative audio și radio Later Life pentru a demonstra modul în care o metodologie participativă a sprijinit asumarea de către o comunitate a cercetării participative (Reuter & Scharf, 2023).

Obiectivul principal al acestui proiect de cercetare a fost explorarea modului în care participarea civică a vârstnicilor poate fi sprijinită prin crearea de conținut audio digital. În ciuda numărului tot mai mare de persoane vârstnice care se implică în mod activ pe internet, vârstnicii tind încă să fie neglijați ca și creatori activi de conținut (Waycott et al., 2013). Chiar și dezvoltarea de noi rețele sociale prioritizează adesea funcțiile de accesibilitate pentru a permite utilizatorilor vârstnici să vizualizeze conținutul produs de alții, în loc să creeze și să partajeze propriile producții (Waycott et al., 2013). Lipsa vocilor persoanelor vârstnice în spațiile digitale este frecvent întărită de modul în care vârstnicii sunt adesea reprezentați în mod eronat în discursul mediatic (Ayalon et al., 2021). Într-adevăr, îmbătrânirea, sau discriminarea persoanelor pe baza vârstei lor cronologice, a devenit o caracteristică consacrată a platformelor digitale, care poate include mecanisme de proiectare sau algoritmice care deprioritizează, desconsideră sau exclud în mod strategic persoanele vârstnice (Rosales & Fernández-Ardèvol, 2020).

Metodologie

Folosind cercetarea participativă pe parcursul a patru ani, am colaborat cu vârstnicii din Marea Britanie care își creează propriile emisiuni radio. Prezentarea a evidențiat în mod specific crearea unui festival radio ca o metodologie unică și imersivă care a oferit o platformă pentru creatorii de radio mai în vârstă din Regatul Unit pentru a se conecta unii cu alții. Participanții prezenți la festivalul de radio au fost creatori audio și radio mai vârstnici, posturi de radio care includ teme legate de vârstă, organizații din sectorul terțiar care se ocupă de probleme legate de îmbătrânire și cercetători din domeniul radioului comunitar și al procesului de îmbătrânire.

Festivalul de radio reprezintă un tip de bricolaj metodologic, în care datele au fost colectate în moduri organice pentru a crea un set de date care sprijină o înțelegere mai profundă a experiențelor creatorilor de conținut vârstnici. Un obiectiv fundamental al bricolajului metodologic este acela de a căuta înțelegerea, mai degrabă decât de a solicita date generalizabile (Holstein & Minkler, 2007). Recurgerea la metode contextualizate și asumarea de riscuri metodologice ca parte a acestei abordări poate sprijini schimbarea socială (Holstein & Minkler, 2007), care a fost un obiectiv integral al Festivalului Radio. Pe parcursul a două zile, ne-am angajat într-o varietate de activități, cum ar fi emisiuni în direct care au contribuit la dezvoltarea competențelor, discuții pentru a înțelege importanța creării de conținut pentru o participare civică de succes și ateliere creative care ne-au permis să dezvoltăm noi strategii.

Pe parcursul atelierelor și al discuțiilor, participanții și-au exprimat voința de a se conecta mai des și de a crea o rețea națională britanică de creatori de conținut vârstnici și de posturi de radio incluzive din punct de vedere al vârstei, al căror scop este de a contesta narațiunile legate de vârstă din cadrul mass-mediei principale prin furnizarea de conținut bazat pe discuții creat de vârstnici.

Ideea de a forma o rețea de lungă durată a fost dezvoltată în cursul anului următor. În colaborare, participanții au lucrat la înființarea Cooperativei audio și radio Later Life (laterlifeaudioradio.org), bazată pe o structură de guvernare cooperativă. Obiectivele cooperativei sunt:

- Promovarea opiniilor pozitive și contestarea opiniilor negative despre vârstă și procesul de îmbătrânire prin furnizarea de conținut audio și radio bazat pe discuții, creat de diverse grupuri de vârstnici;
- Consolidarea vizibilității conținutului creat de vârstnici în mass-media și încurajarea extinderii programelor de radio legate de procesul de îmbătrânire și de relațiile dintre generații;
- Implicarea vârstnicilor în radiodifuziune, facilitarea dezvoltării competențelor și construirea de comunități prin facilitarea discuțiilor pe o gamă largă de subiecte.

În general, reunirea creatorilor vârstnici de conținut radio comunitar în cadrul Festivalului radio a condus la crearea unei comunități mai mari și mai durabile sub forma unei organizații cooperative. Călătoria către o cooperativă a fost caracterizată de o serie de cicluri de cercetare-acțiune participativă, începând cu un festival de radio pentru vârstnici și conducând la o formă de organizație capabilă să susțină cu succes consolidarea cetățeniei digitale vârstnicilor în radiodifuziune. Proiectul reprezintă o abordare inovatoare, în care rolul cercetătorului de acțiune participativă a fost de a facilita crearea unei comunități, care este acum condusă chiar de vârstnici. Acordarea de importanță promovării comunității prin intermediul cercetării prin acțiune participativă privind tehnologia poate sprijini durabilitatea proiectelor de cercetare dincolo de sfârșitul perioadei de finanțare.

Bibliografie

Ayalon, L., Chasteen, A., Diehl, M., Levy, B., Neupert, S.D., Rothermund, K., Tesch-Römer, C. & Wahl, H.W. (2021) Aging in Times of the COVID-19 Pandemic: Avoiding Ageism and Fostering Intergenerational Solidarity. *The journals of Gerontology: Series B*. 76 (2), 1–4.

Holstein, M.B. & Minkler, M. (2007) Critical gerontology: Reflections for the 21st century. *Critical perspectives on ageing societies*. 13–26.

Kindon, S., Pain, R. & Kesby, M. (2007) Participatory action research approaches and methods: Connecting people, participation and place. Vol. 22. Routledge.

Reuter, A. & Scharf, T. (2023) 'The Later Life Audio and Radio Cooperative: Creating sustainable communities from participatory action research', in Anna Urbaniak & Anna Wanka (eds.) *Routledge International Handbook of Participatory Approaches in Ageing Research*. [Online]. pp. 262–272.

Rosales, A. & Fernández-Ardèvol, M. (2020) Ageism in the era of digital platforms. *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies*. 26 (5–6), 1074–1087.

Waycott, J., Vetere, F., Pedell, S., Kulik, L., Ozanne, E., Gruner, A. & Downs, J. (2013) Older adults as digital content producers. *Proceedings of the SIGCHI Conference on Human Factors in Computing Systems - CHI '13*. 39–48.

Alexander Bajwa Kucharski, M.A. Institutul pentru Muncă și Tehnologie, Germania

Proiectarea participativă în gerontehnologie: Principalele constatări și reflecții ale unei revizuii sistemice a literaturii de specialitate

Introducere

Dovezile privind tehnologiile sau serviciile digitale de sprijinire a vârstnicilor și a proceselor de îmbătrânire au fost cercetate de mult timp (de exemplu, Gutman/Sixsmith, 2013). În același timp, a fost recunoscut faptul că majoritatea tehnologiilor concepute în astfel de scopuri nu au avut succes în viața vârstnicilor, deoarece au atins doar „o absorbție limitată [și] rate ridicate de abandon” (Greenhalgh et al., 2016:2). Explicațiile pentru această constatare sunt diverse. Cu toate acestea, mai multe studii au ajuns la concluzia că există o lipsă de conștientizare și / sau de interes a persoanelor vârstnice față de aceste tehnologii, ceea ce, la rândul său, poate duce la o lipsă de acceptare și utilizare (Lee / Coughlin, 2015). Astfel, pentru a depăși neacceptarea și neutilizarea, s-a susținut că dispozitivele trebuie să se concentreze

mai mult pe caracteristicile, nevoile și preferințele utilizatorilor vârstnici (Künemund, 2015). Abordările participative, care implică utilizatorii vârstnici în procesul de dezvoltare a tehnologiilor, au fost considerate o modalitate promițătoare de a realiza acest lucru.

În acest context, abordarea designului participativ (PD), care implică în mod ideal utilizatorii potențiali ca „experți ai lumii lor” (Beimborn et al., 2016) în practicile de design, împreună cu proiectanții și cercetătorii ca parteneri cu drepturi depline pe parcursul întregului proces de inovare (Spinuzzi, 2005), a câștigat popularitate. Cu toate acestea, criticii au susținut că realizarea abordărilor PD cu vârstnicii nu a fost făcută în mod corespunzător (Östlund et al., 2015; Beimborn et al., 2016). Pentru a vedea cum este implementată și organizată PD în practică, prezentatorul și colegul său, au efectuat o analiză a literaturii, care a fost publicată în 2018 (Merkel/Kucharski, 2018). Obiectivul principal al acestei contribuții în cadrul conferinței a fost de a prezenta principalele rezultate critice ale acestei revizii și de a le conecta la lucrările mai noi și la lucrările viitoare ale grupurilor de lucru PAAR-net.

Metodologie

Revizuirea sistematică a literaturii a acoperit mai multe baze de date (APA Search, Gerolit, PubMed și Web of Science). Strategia de căutare s-a bazat pe trei elemente: (1) metode și abordări participative cu (2) persoane vârstnice care vizează dezvoltarea (3) dispozitive tehnologice, software și hard-ware pentru persoanele vârstnice.

Rezultate

Strategia de căutare a evidențiat 557 de publicații în total. Au fost examinate 65 de lucrări cu text integral, dintre care 26 au fost incluse în analiza finală. În funcție de tehnologii, publicațiile analizate pot fi clasificate în trei grupuri: Studii care (1) utilizează tehnologii deja existente cu scopul de a găsi noi modalități de utilizare; (2) vizează crearea de noi dispozitive; (3) testează și/sau modifică prototipuri. Am constatat că PD este utilizat în moduri diverse în cadrul domeniului interdisciplinar al gerontehnologiei. Trei constatări pot fi rezumate drept cele mai critice ale revizurii. Majoritatea studiilor au integrat (viitorii) utilizatori doar în faze unice ale procesului de inovare [de exemplu, generarea de idei în activitatea de proiectare timpurie sau feedback-ul utilizatorilor în testarea (prototipurilor)] în studii calitative cu eșantioane mici, adesea fără a dezvălui în mod clar strategiile de eșantionare, folosind metode unice de „cercetare tradițională” (de exemplu, interviuri, focus-grupuri, ateliere).

În plus, niciunul dintre studii nu a raportat o evaluare a procesului, și anume furnizarea de dovezi pentru o mai mare acceptare a tehnologiilor datorită abordărilor participative, precum și reflectarea experiențelor participanților vârstnici cu privire la implicarea lor, precum și la rezultate. În cele din urmă, am constatat că, de cele mai multe ori, nu a fost descris dacă persoanele vârstnice aveau sau nu dreptul de a influența în mod activ deciziile critice. Pe baza acestor constatări, am concluzionat că există o lipsă de strategii cuprinzătoare, precum și o neconcordanță generală între prezumțiile normative ale abordărilor participative și

implementările practice în practicile de proiectare pentru gerontehtnologii, deoarece abordările de cercetare identificate nu au fost, în cea mai mare parte, transparente cu privire la motivele pentru care au fost selectate modelele de studiu. Am recomandat ca cercetătorii și dezvoltatorii să se întrebe de ce ar trebui incluse abordările participative, cine va fi vizat ca public, cum vor fi implicați (viitorii) utilizatori și când vor fi implicați aceștia. Reflectarea asupra acestor întrebări ar putea evita utilizarea PD ca simbolism, ar putea evita eșantioanele părtinitoare și ar putea oferi perspective asupra experiențelor vârstnicilor, precum și asupra rezultatelor proceselor și metodelor PD.

Reflecții și perspective

Studiul prezentat a fost o primă încercare de reflectare critică a cercetării cu co-creatori mai în vârstă și de formulare a unor criterii pentru abordările participative în proiectarea tehnologiilor. De atunci, au fost depuse mai multe eforturi axate pe diferite aspecte, precum și pe propunerea unor criterii mai detaliate pentru abordările participative (de exemplu, Fischer et al., 2020; Grigorovich et al., 2022). Cu toate acestea, întrucât abordările participative reprezintă un domeniu contestat de mai multe discipline și sunt aplicate în scopuri diferite în domeniul îmbătrânirii și tehnologiei, este necesară sintetizarea cunoștințelor și formularea unui cadru pentru cercetarea în domeniul tehnologiei și inovării cu co-creatori în vârstă.

Bibliografie

Gutman, G. M., & Sixsmith, A. J. (2013). Technologies for active aging. International perspectives on aging (Vol 9). New York:Springer.

Greenhalgh, T., Shaw, S., Wherton, J., Hughes, G., Lynch, J., A'Court, C., Stones, R. (2016). SCALS: A fourth-generation study of assisted living technologies in their organisational, social, political and policy context. *BMJ Open*, 6, e010208. doi:10.1136/bmjopen-2015-010208

Künemund, H. (2015). Chancen und Herausforderungen assistiver Technik: Nutzerbedarfe und Technikakzeptanz im Alter [Opportunities and challenges of assistive technology: User needs and technology acceptance in old age]. *Zeitschrift für Technikfolgenabschätzung in Theorie und Praxis*, 24, 28–35.

Lee, C., & Coughlin, J. F. (2015). Perspective: Older adults' adoption of technology: An integrated approach to identifying determinants and barriers. *Journal of Product Innovation Management*, 32, 747–759. doi:10.1111/jpim.12176

Beimborn, M., Kadi, S., Köberer, N., Mühleck, M., & Spindler, M. (2016). Focusing on the human: Interdisciplinary reflections on ageing and technology. In E. Domínguez-Rué & L. Nierling (Eds.), *Science studies: Vol. 9. Ageing and technology: Perspectives from the social sciences* (pp. 311–333). Bielefeld: Transcript.

Spinuzzi, C. (2005). The methodology of participatory design. *Technical Communication*, 52, 163–174.

Östlund, B., Olander, E., Jonsson, O., & Frennert, S. (2015). STS-inspired design to meet the challenges of modern aging. Welfare technology as a tool to promote user driven innovations or another way to keep older users hostage? *Technological Forecasting and Social Change*, 93, 82–90. doi:10.1016/j.tech-fore.2014.04.012

Merkel, S. & Kucharski, A. (2018): Participatory Design in Gerontechnology: A Systematic Literature Review. *The Gerontologist*, 59,1, e16-e25. doi:10.1093/geront/gny034.

Fischer, B., Peine, A. & Östlund, B. (2020): The Importance of User Involvement: A Systematic Review of Involving Older Users in Technology Design. *The Gerontologist*, 60,7, e513-e523. doi: 10.1093/geront/gnz163.

Grigorovich, A., Kontos, P., Jenkins, A. & Kirkland, S. (2022): Moving Toward the Promise of Participatory Engagement of Older Adults in Gerontechnology. *The Gerontologist*, 62,3, 324-331. doi: 10.1093/geront/gnab026.

Grupul de lucru 4

WG 4

Synthesis and Quality
Criteria

Grupul de lucru 4 este dedicat susținerii standardelor etice și asigurării participării semnificative a persoanelor vârstnice defavorizate, vulnerabile sau marginalizate la procesele de cercetare și elaborare a politicilor. WG4 stabilește orientări etice și criterii de calitate care promovează participarea incluzivă și semnificativă a vârstnicilor în cercetare și elaborarea de politici. Carlo Fabian și Annette Bielfield conduc acest grup și au organizat sesiunea WG4 la Cracovia. În timpul aceste sesiuni au prezentat Sandra Staudacher și John Andersen.

Sandra Staudacher, PhD, MA, Institutul de Științe ale Îngrijirii, Basel, Elveția Pflegewissenschaft, Basel, Switzerland

Câteva reflecții asupra nivelului actual de implicare a vârstnicilor în cercetarea participativă

Obiectivul principal al cercetării: Primul obiectiv al acestei contribuții este de a reflecta în ce măsură vârstnicii sunt implicați în cercetarea participativă și ce fel de baze fundamentale trebuie să cunoaștem pentru ca persoanele vârstnice să aibă de fapt o influență. Aceasta conduce la al doilea obiectiv, care este de a analiza ce fel de abordare metodologică ar putea sprijini cercetarea participativă cu persoanele vârstnice.

Metodologie

Reflecțiile se bazează pe o analiză nestructurată a literaturii de specialitate care conduce la o analiză narativă, care permite colectarea informațiilor relevante legate de cercetarea participativă „care oferă atât context, cât și substanță argumentului general al autorilor” (Kastner et al., 2012, p. 4). Analiza literaturii de specialitate și reflecțiile sunt ilustrate cu exemple din proiectul de cercetare finanțat de Fundația Națională Elvețiană pentru Știință (FNS) „Who has a say in nursing homes? An ethnography on participation of people living in long-term residential care (EPICENTRE)”.

Rezultate

Conform Road Map-ului ONU pentru recuperarea COVID-19, există un deficit de cunoștințe în ceea ce privește proiectarea și eficacitatea mecanismelor care promovează participarea semnificativă a populațiilor marginalizate la activitățile de luare a deciziilor (Organizația Națiunilor Unite, 2020). Pentru a analiza în ce măsură vârstnicii sunt implicați în cercetarea participativă, trebuie să înțelegem mai bine ce înseamnă participarea. Participarea are o gamă largă de semnificații. Susțin că trebuie să ne folosim de conceptele de participare. Putem face diferența între două direcții majore ale participării, ca „a lua parte”, în sensul de a fi prezent și de „a avea un rol”, care implică faptul că participanții sunt împuterniciți să aibă o influență reală (Simovska & Jensen, 2009). Acest lucru depășește „participarea prin substituie”, prin care oamenii sunt pur și simplu reprezentați de alții (Shivji, 2004). Deja în 1969, Arnstein și-a publicat ideea unei scări cu trei tipuri ideale de participare, și anume: puterea cetățeanului, simbolismul și neparticiparea. Puterea cetățenească din vârful scării include controlul cetățenesc, puterea delegată și parteneriatul. La mijlocul scării se află simbolismul, în care se include consultarea, informarea și plasarea.

Consultarea este utilizată pe scară largă ca mijloc de legitimare a deciziilor deja luate, folosind un minim de participare doar pentru a conferi procesului autoritate morală. La bază se află neparticiparea, în care sunt plasate terapia și manipularea (Arnstein, 1969). Această scară este încă în centrul cadrelor de participare elaborate mai recent (Cornwall, 2008; Morgan & Lifshay, 2012; Popay et al., 1998; Rowe & Frewer, 2005). Cu toate acestea, în literatura de specialitate se acordă relativ puțină atenție contextului structural, cum ar fi aspectele socio-culturale, politice, juridice sau economice, atunci când se analizează participarea indivizilor sau a grupurilor în societate, care, susțin eu, ar trebui luate în considerare pentru a înțelege participarea ca fiind încorporată într-un sistem mai larg. Înțelegerea contextului structural al persoanelor în vârstă este crucială, deoarece pentru a transpune vocea în influență este nevoie de mai mult decât simple modalități eficiente de captare a ceea ce oamenii vor să spună; aceasta implică eforturi „de sus” și „de jos” (Gaventa și Robinson, 1998).

Având în vedere aceste diverse nuanțe ale participării, sugerez să ne punem următoarele întrebări cheie pentru a analiza în ce măsură vârstnicii sunt implicați în cercetare: În primul rând, care este contextul social, economic, politic sau cultural care modelează participarea persoanelor vârstnice? În al doilea rând, cât de semnificativă este participarea lor și de ce participă? În al treilea rând, în ce etapă (etape) a cercetării și prin ce mijloace participă? Și în al patrulea rând, cine participă și există o incluziune diversă și echitabilă a grupurilor marginalizate?

Analizând ce abordare metodologică ar putea sprijini cercetarea participativă cu persoanele vârstnice, am ajuns la concluzia că cercetarea participativă, care își propune cu adevărat să abordeze problemele ridicate de persoanele vârstnice, are nevoie, în primul rând, de o perspectivă de cercetare pe termen lung, care să permită abordarea problemelor care au fost ridicate de populația vizată în cercetările anterioare. În al doilea rând, cercetarea participativă

are nevoie de o abordare adaptivă a cercetării și, prin urmare, de un plan de cercetare, care să lase loc pentru a se adapta în mod flexibil la direcțiile care apar prin intermediul participanților la cercetare. Acest lucru implică o tematică de pornire suficient de largă pentru a permite o focalizare ulterioară în cadrul procesului de cercetare. În al treilea rând, abordarea metodologică are nevoie de o analiză atentă a diversității (de exemplu, diferite probleme de sănătate, deficiențe, gen, context socio-economic și de migrație etc.) și a aspectelor interacționale (de exemplu, nevăzător, femeie vârstnică, care nu vorbesc limba locală) care apar pentru a asigura echitatea între diferiți vârstnici.

Echitatea este „absența diferențelor nedrepte, evitabile sau remediabile între grupurile de oameni, indiferent dacă aceste grupuri sunt definite din punct de vedere social, economic, demografic sau geografic sau prin alte dimensiuni ale inegalității” (Organizația Mondială a Sănătății, 2022). În al patrulea rând, în calitate de cercetători, ar trebui să asigurăm și să promovăm participarea persoanelor vârstnice și/sau reprezentarea acestora prin participarea celor apropiați, dar fiind conștienți de interesele tuturor persoanelor/grupurilor implicate. În al cincilea rând, abordarea metodologică trebuie să ia în considerare nivelul societal și să se întrebe care sunt discursurile din jur și ce aspecte juridice, economice, politice, culturale trebuie luate în considerare.

O abordare metodologică promițătoare, care permite concentrarea asupra tuturor acestor elemente, este etnografia (Silverman, 2017). Etnografia, care provine din antropologia socială, se referă atât la metodele de observare a participanților, cât și la produsul studiului etnografic, raportul scris. De la sfârșitul anilor 1980, antropologii care efectuează etnografiile au elaborat o dezbatere despre („criza de”) reprezentare, co-cercetare etc. Un studiu observațional (etnografic) aprofundat urmărește să producă un raport asupra unui cadru social care să facă dreptate perspectivelor participanților. O descriere empatică și detaliată, chiar dacă este interesantă în sine, nu este suficientă; descrierea „din interior” trebuie să fie și o descriere teoretică (thick description). Viziunea „din interior” trebuie combinată cu viziunea „din exterior”, care oferă o abordare analitică a vieții sociale. Prin interacțiunea empatică constantă dintre persoanele vârstnice și cercetători, oamenii ar trebui să fie capabili să influențeze cercetarea.

În concluzie, reflecțiile prezentate ilustrează nevoia fundamentală de clarificare a tipului și calității participării vârstnicilor pe care o înțelegem (de obicei implicit) prin abordări de cercetare participativă și a implicațiilor pe care aceasta din urmă le are pentru modul în care ar trebui să o abordăm metodologic.

Bibliografie

Arnstein, S. R. (1969, 1969/07/01). A Ladder Of Citizen Participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216-224. <https://doi.org/10.1080/01944366908977225>

Cornwall, A. (2008, 2008). Unpacking 'Participation': models, meanings and practices. *Community Development Journal*, 43(3), 269-283.

Kastner, M., Tricco, A. C., Soobiah, C., Lillie, E., Perrier, L., Horsley, T., Welch, V., Cogo, E., Antony, J., & Straus, S. E. (2012). What is the most appropriate knowledge synthesis method to conduct a review? Protocol for a scoping review. *BMC Medical Research Methodology*, 12(114). <https://doi.org/https://doi.org/10.1186/1471-2288-12-114>

Morgan, M., & Lifshay, J. (2012). A ladder of community participation in public health. In M. Minkler (Ed.), *Community Organizing and Community Building for Health and Welfare* (3rd edition ed., pp. 437–439). Rutgers University Press.

Popay, J., Williams, G., Thomas, C., & Gatrell, T. (1998, 1998/09/01). Theorising Inequalities in Health: The Place of Lay Knowledge [<https://doi.org/10.1111/1467-9566.00122>]. *Sociology of Health & Illness*, 20(5), 619-644. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/1467-9566.00122>

Rowe, G., & Frewer, L. J. (2005, 2005/04/01). A Typology of Public Engagement Mechanisms. *Science, Technology, & Human Values*, 30(2), 251-290. <https://doi.org/https://doi.org/10.1177/0162243904271724>

Shivji, I. (2004, 2004/08//). Reflections on NGOs in Tanzania: what we are, what we are not, and what we ought to be. *Development in Practice*, 14, 689-695. <https://doi.org/10.1080/0961452042000239832>

Silverman, David. 2017. *Doing Qualitative Research*. Fifth edition. ed. London Thousand Oaks, California: SAGE Publications Ltd.

United Nations. (2020). *UN Research Roadmap for the COVID-19 Recovery - Leveraging the Power of Science for a More Equitable, Resilient and Sustainable Future*.

World Health Organization, W. (2022). *Health Equity*. https://www.who.int/health-topics/health-equity#tab=tab_2

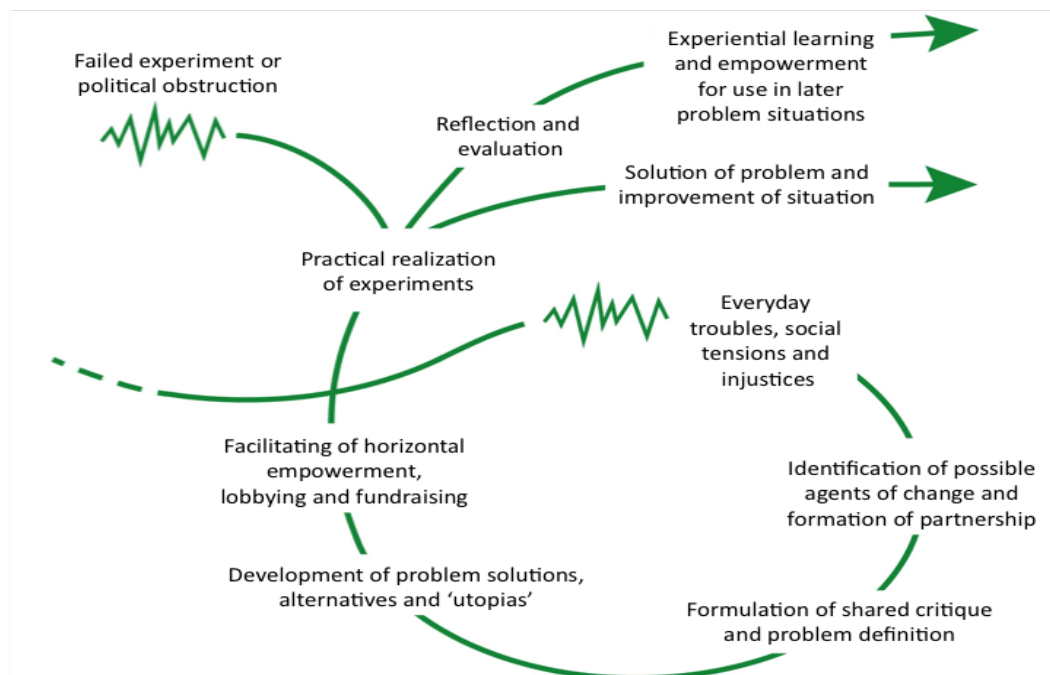
John Andersen, Departamentul pentru Oameni și Tehnologie. Universitatea Roskilde, Danemarca.

Promisiunea cercetării prin acțiune participativă (PAR)

Cercetătorii prin acțiune se văd pe ei înșiși ca

1. co-producători de cunoștințe împreună cu actori sociali care lucrează pentru justiție socială și responsabilizarea cetățenilor pe baza unui angajament comun față de schimbarea democratică)
2. Cercetarea-acțiune subliniază legătura dintre înțelegere și schimbarea/transformarea lumii.
3. Prin urmare, cunoștințele particulare devin produse ale unui proces în care actorii se reunesc pentru a împărtăși experiențe printr-un proces dinamic de acțiune, reflecție și investigație colectivă - producând, în același timp, noi cunoștințe (Brydon- Miller, 2014)

Cercetarea prin acțiune poate fi văzută ca o facilitare a proceselor experimentale de învățare (pe urmele lui John Dewey), sintetizată în mod strălucit de Martin Frandsen, Universitatea Roskilde:

Sursa: Frandsen și Andersen, 2019

La Universitatea Roskilde am lucrat cu cercetare-acțiune în casele de bătrâni, cu scopul de a schimba o spirală negativă a inumanității crescânde în îngrijirea persoanelor vârstnice și de a dezvolta alternative practice și viziune colective pentru a îmbunătăți relațiile sociale umane atât pentru rezidenți, cât și pentru angajați. Contextul a fost un discurs negativ în mass-media publică cu privire la neglijența în îngrijirea persoanelor vârstnice. Scandaluri relatate în mass-media. Angajați acuzați de incompetență și practici de îngrijire inumane.

Experiențele generice din cercetarea prin acțiune și abordările participative - în special cercetarea prin acțiune în domeniul îngrijirii angajate în facilitarea emancipării persoanelor vârstnice pot fi rezumate

Primul pas este de a „colectiviza” și documenta frustrarea și critica situației existente și de a facilita trecerea de la neputința individuală și colectivă la împuternicirea colectivă/acțiunea colectivă pentru schimbare.

Al doilea pas constă în articularea și dezvoltarea unor viziuni concrete pentru alternative - de exemplu, calitatea socială în activitatea de îngrijire a persoanelor vârstnice, consolidarea vocii cetățenilor vârstnici în procesul decizional și de gestionare politică și administrativă.

A treia etapă este negocierea și punerea în aplicare a schimbărilor concrete într-un proces continuu de învățare colectivă și de co-creare în practicile zilnice, în structura instituțională etc.

Provocările și dilemele pot consta în menținerea accentului pe integrarea nevoilor atât ale angajaților, cât și ale rezidenților și în responsabilizarea rezidenților prin implicarea lor în toate proiectele participative. O altă provocare în cercetarea participativă: poate fi rolul de promovare față de factorii de decizie, publicul larg etc.

Bibliografie

Andersen Andersen, J., & Bilfeldt, A. (2013). Social Innovation in public elder care: the role of action research. In F. Moulaert, D. MacCallum, A. Mehmood, & A. Hamdouch (Eds.): *The International Handbook on Social Innovation : Collective Action, Social Learning and Transdisciplinary Research*. Edward Elgar Publishing.

Andersen, J., & Siim, B. (2004). *The politics of Inclusion and empowerment – gender, class and citizenship*. Palgrave

Andersen, J. and Bilfeldt, A. (2016), “Action research in nursing homes”, *Action Research*, Vol. 14 No. 1, pp. 19-35, DOI: 10.1177/1476750315569082, Sage

Andersen, J. et.al (2021), “How can urban design and architecture support spatial inclusion for nursing home residents?”, in Walsh et.al *Social Exclusion in Later Life - Interdisciplinary and Policy Perspectives*

Brydon-Miller, M et.al (2014) *The Sage Encyclopedia of Action Research*, Sage, London, UK.

Brydon-Miller, M., Greenwood, D. and Maguire, P. (2003), “Why action research?”, *Action Research*, vol. 1, pp. 9-28.

Brydon-Miller and Ortiz Aragón (2018): *The 500 hats of the action researcher*.

In Bilfeldt and Andersen et al. *Den ufærdige fremtid - Aktionsforskningens potentialer og udfordringer*. Open access: <https://vbn.aau.dk/da/publications/den-uf%C3%A6rdige-fremtid-aktionsforskningens-potentialer-og-udfordrin>

Frandsen, Martin Severin and Andersen, John (2019) : *Action Research in Planning Education - Experiences from Problem-oriented Project Work at Roskilde University* . In, M. & Jørgen Bloch-Poulsen, J. (red.). Open Access. Aalborg Universitetsforlag. *Journal of Problem Based Learning in Higher Education*, Special Issue on PBL for Sustainability and Sustainable Cities. DOI: <https://doi.org/10.5278/ojs.jpblhe.v7i1.2656>